

①

וְשִׁתְּרָהּ: פ יג' א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: ב אָדָם כִּי-יִהְיֶה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ-סַפְּחַת או

עָלָה כְּהֵנָּה וְתַרְפִּי: א וּמִלֵּד יוֹ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן קְמִימֹר: ב אָנֹשׁ אָרִי יְהִי בְּמִשְׁךָ בְּסִרְחָה עֲמָקָא או

לקח בדיר

רש"י

יח) פי' התורה אמרה את העולה קודם מפני שחשוב הוא שכלו כליל, ואין פירושו קריאת שמו בהקדמתו, שאם יש לפניו ב' בהמות מוליך לריק לומר קודם הרי זו עולה ואח"כ יאמר הרי זו חטאת, לא כן הוא, שחוק ממה שהיא גמרא מפורשת הלשון של רש"י כאן מוכח שלא כן הוא, שהל"ל לקריאתה, ומדאמר למקראה פירושו לפסוק שְׂאֵת (ג"א), והא לך לשון המשנה והגמ' ורש"י בזבחים: חטאת העוף קודמת לעולת העוף וכן בהקדשה עכ"ל המשנה, ופרש"י כשהוא מפריש קינו קורא שם לחטאת מחלה עכ"ל רש"י, ובגמ' מנה"מ דת"ר והקריב את אשר לחטאת ראשונה (ויקרא ה' ח') מה ח"ל אם ללמד שהקריב ראשונה הרי כבר נאמר (שם פסוק י') ואת השני יעשה עולה, אלא זה צנה אב לכל חטאות שקדמו לעולות הצאות עמהם בין חטאת העוף לעולת העוף בין חטאת בהמה לעולת בהמה ואפילו חטאת העוף לעולת בהמה (כגון יולדת עשירה שיש לה להביא כבש בן שנתו לעולה וכן יונה או תר לחטאת), ובסוף הסוגי' אמר רבא למקראה הקדימה הכתוב (שהיא נקראת בענין מחלה, אבל בעבודתן חטאת קודמת כדאמרן - רש"י) עכ"ל הגמ' ורש"י, והגם שכתוב' שם מפרש ה"ר חיים בדרך אחר, אבל זאת צרי ומפורש שרש"י ז"ל סובר כן, - הנה הצאתי לך גמרא ורש"י מפורש שאף כבש לעולה וכן יונה לחטאת חטאת העוף קודמת לכבש העולה, ועתה ראה נא מה שכתב הש"ס ח"ל הא דלא פירש זה לעיל דכתיב מביא כבש בן שנתו לעולה וכן יונה או תר לחטאת משום דלעיל דין היא שתקדים לפי שמדבר בעשיר (ז"ל בעשירה) שמביא (ז"ל שמביאה) כבש לעולה וכן יונה או תר לחטאת ואפילו להקדשה עולה קודמת דכבש חשוב יותר אבל כאן בענין (ז"ל בעניה) שמביא (ז"ל שמביאה) שני (ז"ל שתי) חורים או שני וכו' עכ"ל, וד"ל, ולפי"ו שהחטאת לעולם קודמת בהכרח לומר שדרוש חז"ל בדיבור הקודם שהחטאת מעכב טהרות, נלרך, אם הכהן טעה או הזיד והקריב את העולה קודם (מה"ק): (יט) פי' זריקת דמה, אבל הקטרת אמורה אצרי העולה קודמין כמו דאיתא שם במשנה:

אור החיים

מהשנים כשהוא אומר וכפר וגו' כפרה בחטאת ע"כ. ואולי"ם) שדקדקו ממה שלא אמר והקריבם ולא היה לריק לומר וכפר על החטאת. והגם שזריך לומר וכפר כסדר האמור בכל הקרבנות, הרי על כל פנים אינו מוסיף לא תיבה ולא אות אחת אם יאמר והקריבם וירשום הקרבנות שניהם: (ג) ב. אדם כי יהיה בעור וגו'. פירוש על דרך אומרים ז"ל (ב"מ קי"ד): אתם קרויים אדם ואין אור"ה קרויים אדם, שאין האומות מטמאין בנגעים, ומכאן הוכחה שאין גוים

אור בדיר

מזה) לפי דרכינו מנין הוציאו ז"ל דין זה, הלא חירצנו הלשון יחיד בטוב טעם. (מו) מדוע שינה לומר אדם. (מו) ולא הביאו מקור לדבריהם, והנה הוא, וכן ראיתי בתו' יו"ט ריש פי' י"ב, והנה רבינו ז"ן כאן פרק י"א ושם המדובר מנגעי בגדים, ואולי ז"ל פרק ג'. (מח) והי' די לומר כי יהיה צו, ומה גם מיצת בעור מיותר. (מח) ומה שזריך הש"ס שם חיצת והלרוע לרבות נשים,

עָרִיא או בְּרָדִי

זו נמרו (ח"כ - נגעים)

ממנו, ועזה בלגנותו

ה' ב' ויקרא אה כהנים טעם אומנו שאין צו למחי שו במקום שראוי לגדו למחי שער הגם מטמא תלמוד לוו הבהרת לשער לבן כגון זקן שהלצין ש כך טהור. ואם קו גדל לבן בהרת למיחת השער לבן כיון דסוף סוף לא הוי סימן טומאה לומר צו ודאי כש שצאים לפנינו לבן והבהרת הפכתם גם כן צמה ששני ועיין מה שאמרו י"ט) כי הבהרת ול

שאת או ספחת פירוש סי שאת למר נקי ודו הכולל. והנה הגו שאת, הוא הדין סי

כבר מי' המוס' דסד"א אפ"ה גם במקום שער שהוא סימן טומאה צרי להפוך אותו. (נב) הטעם דפסקינן להלכה הבהרת בכל אופניה.

אומרו צרור וטגורג - סילוק החיור והשמחה והבהרת

עֲרִיא או בְּהָרָא וְיָדִי בְּמִשְׁחָה בְּהֶרֶת וְהָיָה בְּעוֹר־בְּשָׂרוֹ לְנֹנֶע צָרַעַת

רש"י

לקח בהיר

זו מנו"א (ח"כ - נגעים פ"א): בהרת. חצרבורות, עיי"ר (א) כהה שצבולן היא שאת, לזה נקרא שאת שהיא הגזזה ציומר (ועמוק אלל הנשר) שהאחרים כולן עמוקים ולבנים ממנו, ועזה בלבונו מכולן היא הבהרת, וספחת אינו שם נגע, אלא פירושו תוספת ומיבר וטפל, דהיינו תולדה, ומדנחנה

אור החיים

הכתוב שאת או ספחתה או צהרת וספחתה"י. ויש לדעת למה הקדים הכתוב זכרון השאת קודם לצהרת אחר שהצהרת הוא לובן שאין למעלה ממנו, כמאמרם ז"ל (שם) צהרת עזה כשלג שניה לה שהיא שאת כלומר נקי, אם כן היה לו להקדים מדרגה הגדולה ואחר כך מדרגות שלמטה ממנה. ונראה שאת היה אומר הכתוב צהרת או ספחת או שאת לזכר שהצהרת עזה שלבונוחה היא ציומר כשיאמר או ספחת לא נלמוד ממנה ספחת השאת, והיייתי אומר שאין לנו אלא שלשה מיני נגעים והם צהרת שאת ספחת"י. גם אם היה אומר צהרת או שאת או ספחת לא הייתי יודע שיש מין נגע שלישי"י) שהיא ספחת הצהרת כיון שצא זכרון הספחת באחרונה מה שאין כן לפי סדר האומר. ולמה שאמרו ז"ל (ערכין ע"ו) שהלרעת צא על לשון הרע ירמוז הכתוב צ"י מראות נגעים על פי מה שכתב רמב"ם בפרק ז' מהלכות דעות וזה לשונו לשון הרע הוא המספר בגנות חברו אף על פי שאומר אמת אבל האומר שקר הוא נקרא מוליא שם רע על חברו עד כאן, הנה האומר דברי גנאי על חברו הגם שאומר אמת נקרא צעל לשון הרע, והאומר שקר נקרא מוליא שם רע. וכנגד צ' אלו אמר שאת או צהרת, שאת כנגד מוליא שם רע, ואמר שאת ע"ד (שמות כ"ג א') לא תשא שמע שוא, צהרת כנגד לשון הרע, ואמר לשון צהרת צהירות

אור בהיר

כבר ח"י החוס' דקד"א למעטיניהו ממקום אחר, אבל באמת נכללים הן בחיבת אדם. (ב) פי' הגם דמרבין אפי' שלא במקום שער אפי' גם במקום שער נריך להיות הבהרת קודם (כן איתא נגעים פ"ד מ"א) שזה פשטות משמעות חיבת הפכה, ועוד ששער לכן שהוא סימן טומאה נריך להיות מהחולי ולא מטובע. (ג) ומ"ש הכי' הפכה לאו דוקא, אלא לומר שאם היתה קודם שחור נריך להפוך אוחו. (ג) וא"כ אפי' נאמר שנריך דוקא שהבהרת יהפכנו, מידי ספק אינו יואל. (ג) וא"כ אינו ספק השקול. וזה העעם דפסקין להלכה ספק צהרת קדמה ספק שער לכן קדם טומא, וה"ה לנידן דידן. (ג) כי חיבת או יגיד שחמת השאת יבא הבהרת צעל אופניה. (ג) פי' תולדה לבהרת, ולא לשאת. (ג) פי' שלישי במדרגה, שלפי האמת יש לנו ד' מדרגות נגעים,

פ יי עים
ב אנש
קא או

ת קודם
י"ר (י):
ולבנות

ו, והא לך
א מפרש
מה ת"ל
זו לעולות
גון יולדת
נה הכתוב
סמ מפרש
לעולה וכן
חייב תביא
צביא (צ"ל
ל צעיה)
זר שדרוש
(ט) פי'

בתחילת
(י) מודיע
אלי אלא
ת: נפשו
ש ישראל
ס מראה
שרו ואין
ן ג' כי
גם כלל
(צראשית

ולא הביאו
, ואולי צ"ל
צבות נשים,

והובא אל־את־הן הבהן או אל־אחד
 מבניו הבהנים: וראה הבהן את־
 הנגע בעור־הבשר ושער בנגע הפך |
 לבן ומראה הנגע עמק מעור בשרו

בסרה למכתש סגורו ונתתי קות
 אהרן כהנא או קות חד מבגוהי
 כהנא: ויחזי כהנא ית מבתשא
 במשך בסרא ושער במכתשא
 אתהפיד למחור ומחזי מבתשא

לקט בהיר

רש"י

בלעז, וכן (איוז ל"י כ"ח) צהיר הוא צשחקים: אל
 אהרן וגו'. גזירת הכתוב הוא"ל שאין טומאת נגעים
 וטהרתן אלא על פי כהן (ח"ט: ג) ושער בנגע
 הפך לבן. מתחלה שחור והפך לבן צחוק הנגע,
 ומיעוט שער שנים (ח"ט: ט) עמוק מעור בשרו. כל

הכתוב באמצע, נדרש למעלה ולמטה, תולדה לשאת ותולדה
 לצהרת, תולדת השאת לנגה מן השאת, ותולדת הצהרת לנגה
 מן השנים והצהרת לנגה מן כולן, וזו שיטת ר' מאיר בהרת
 עזה כשגל שנייה לה כסיד ההיכל (פי' גוון לבן כמו דפנות
 ההיכל), שאת כקרום ציפה שנייה לה כממר לבן
 (ק"א: ב) פירושו שהעניים הלבנים הם חרבוורות

המאירים וצהירים על השמים מתמת לבן שלהם, כן המכה זו צהירה אצל הבשר הדיהו, אבל שאת וספחת נודע פירושו ואין
 צריך רבינו לפרש: ג) זה לשון ת"כ: אם סופינו לרבות את כל ישראל (שיכול לראות ולהורות נגעים) מה ת"ל או אל אחד
 מבניו הבהנים, אלא ללמד שאין טומאה וטהרה אלא מפי כהן הא כיצד חכם שציראל רואה את הנגעים ואומר לכהן אפילו
 שוטה, אמור טמא, והוא אומר טמא, אמור טהור, והוא אומר טהור עכ"ל, ומה שאמר רש"י טומאת נגעים פירושו לעשות
 את הנגע להיות טמא, ומה שאמר וטהרתן פירושו לעשות את הנגע להיות טהור אחר שנתרפאה, וזאת לא מכאן למדנו אלא
 מריש פי' מזרע שנאמר שם והוצא אל הכהן וגו' כדי שיאמר נטהר הנגע וטהור אתה: ד) תיבת נגע יש לו ב' פירושים,
 פירוש הפשוט הוא במקום הנגע ולא חוץ ממנו, וזאת אין צריך הכתוב לומר, שפשוט הוא, שהמזכיר משער שבנגע, ועוד
 שא"כ היל"ל ובנגע שער הפך לבן או ושער אשר בנגע הפך לבן, אלא ודאי פירושו שכבר היה שם הנגע בזמן שנחפכו
 השערות ללבן, ולא שהיו מתולדותם לבנים או נחפכו קודם צא הנגע, שאז אינו סימן טומאה: ה) פי' לכל הפחות צריך
 הנגע להפך ב' שערות, אבל שער אחד אינו סימן טומאה, ואין קושיא א"כ למה אמר הכתוב "הפך" לשון יחיד על ב', ולא
 אמר הפכו, שאין ההפכה שייך על השערות אלא על מראה השערות, ומראה לשון יחיד הוא (לבוש), ול"ע שלקמן פסוק
 ל"ז אמר ושער שחור "למח" נו, ולא אמר למחור, אבל נחצנו המפרשים מנין להם לר"ל לומר ב' שערות, הלא שער שם
 המין הוא, כמו שור וחמור ויאמר בין על היחיד ובין על הרבים, יש שאמרו שלא צא הכתוב למחור אלא לפרש, בשלמא ונפל
 שמה שור או חמור מפורש ומוצן הוא אם נפל אחד צריך לשלם אחד ואם הרבה הרבה, וכן ויחל שער ראשו למחור מוצן

אור החיים

וגו' לנגע וגו' פירוש הצא אחר כך והוא כשיהפך
 שערו ללבן:
 ג. ומראה הנגע וגו'. ענין זה יגיד סוד
 אומרנו (תהלים ל"ט) אך בללם
 יתהלך איש, והוא מראה הצער החי, וכשישלוט
 צחינת הרע בצדס ירשום בצער אדם הסתלקות
 וזהרת החיוני, ולזה יראה חסרון המראה ויהיה

שיורה הלדקה הדברים הנאמרים כי כנים הם ואף
 על פי כן מאוסים הם ויסוצצו החרעת. ולד שיש
 הדרגות צ' הצחינות, לזה עשה ה' צ"ה ספחת
 לשאת ולצהרת כצחינת הדיבור אשר יסוצצ אותה:
 ודו"ה וגו' לנגע. פי' פירוש להיות שטיקר טומאת
 הנגע יגידו השערות ולא מראית השאת
 והצהרת מגדת לרעת זולת השער, לזה אמר והיה

אור בהיר

צהרת, שאת, תולדת הצהרת, תולדת השאת, ולפי האמור היה חסר לנו מדריגה ג' שהיא תולדת הצהרת. (נד) פי' יש צמוליא שם
 רע הדרגות, וגם בלשון הרע הדרגות. (נד) ק"ל מאומרנו והיה לנגע משמע שער עתה לא היה נגע, הלא שאת וצהרת שמוח נגעים
 הם. (נד) הגם שרש"י ו"ל מירץ הלשון של עמוק, אבל סוף סוף למה דיבר הכתוב מלינות, ולמה לא די לומר שהנגע לבן.

עמיק במשך
 סגירותא הוא
 ויסאב יתהו: ד וא

מראה לבן עמוק |
 הלל (ח"כ - שבעות ו'
 אתה" ששער לב

שאמרו שהלשון יחיד |
 לשון רבים הוא (ג"א
 להשיב על זה עיין בדנ
 אלא נראית כעמוקה |
 הלבן נראה עמוק מן
 דוקא כהן אינו די שרי
 וגזירת הכתוב היא, וב
 זה יהיה מדיבורו של כ

(נדח"י), ואפשר שנת'
 הנגע, אבל אם תלשו |
 רש"י (מ"ל), ואפשר
 ישתנה משאר איסורין
 שיש מת בזהל זה חיי
 כמו זו וזה שהוא עו
 טבעית, לא כן החרעת
 כשצדס חטא חטא ה
 (ב"ב), או אפשר ש
 הכתוב הוא ששער לבן
 סימני נגעי עור בשר
 הסגר, חוץ אם יש בו
 לא פשה צריך להסגר
 ואינו טהור רק אם י
 טמא מוחלט הוא אי

עמוק מהעור, ולזו
 העור, ולדברי רז"
 עמוק לומר שאם
 עורו שאין ניכר

אם ואם יאמר הכתוב

עמיק במשך בקרה מכתש סגירותא הוא ויחונה פתנא ויפאב יתה: ד ואם בקרא תורא

ננע צרעת הוא וראהו הבהן וטמא אתו: ד ואם-בהרת לבנה הוא בעור

רש"י

לקט בהיר

מראה לצן עמוק הוא, כמראה חמה עמוקה מן הלל (ח"כ - שבעות ו'): וטמא אותו. יאמר לו עמא אחת" ששער לצן סימן עומאה הוא" גזירת חז"ל שיבינו שדוקא שערות ומיעוט שערות שנים, ויש שאמרו שהלשון יחיד זו שפלה אבל שער לשון רבים הוא (ר"ש), ויש אומרים ששער צב' פתח"ן הוא גם המין אבל שער לשון רבים הוא (ג"א), אבל הר"מ במו"ל כתב ובה הקבלה מיעוט שער צב'. וצ"ח האריך בזה בדברים שאינם ואין לזרך להשיב על זה עיין בדבריו: (ו) צת"כ מראהו עמוק ואין ממשו עמוק, ולשון רש"י בשבועות עמוקה וגובה לאו דוקא קאמר אלא נראה כעמוקה עכ"ל, פי' במקום שהחמה זורחת אלל הנל נראה כאילו מקום אלל גבוה ומקום החמה נמוך, וכן הנייר הלבן נראה עמוק מן דיו השחור: (ז) משום שקשה לו למה לא אמר הכתוב בקי"ור טמא הוא, לזה אמר שחון ממה שזריך דוקא כהן אינו די שראה את הנגע וזכיר על פי דין שטמא הוא, אלא זריך שיאמר בפיו טמא אתה (ג"א): (ח) יש גירסא וגזירת הכתוב היא, וצין כך וצין כך קשה דברי רבינו אלה, מה משמיענו בזה, ולמה בחר מקומו דוקא כאן, ודוחק לומר שכל זה יהיה מדיבורו של כהן, שהכהן יאמר טמא אתה ששער לבן סימן עומאה היא גזירת הכתוב שעד כאן יהיה דיבורו של כהן (גח"י), ואפשר שצת"כ וכן צפ"ו דנגעים דרשו רז"ל מתיבתא וטמא "אותו" שדוקא אם הכהן רואה השער מחובר בעור הנגע, אבל אם תלשו קודם ראות הכהן אינו טמא, ודבר זה נראה כחך בלי טעם רק גזירת הכתוב, ואפשר שזה כיון רבינו רש"י (מ"ל), ואפשר שזו נתינת טעם על שלמעלה למה יהיה כן שזריך דוקא כהן, ודוקא שיאמר צפה טמא אתה, ולמה ישתנה משאר איסורין וטומאות וחיוצין שבתורה, שאם יודע מי שהוא ששער זה נבלה היא או דבר זה מלאכה היא שצבת או שיש מת צאהל זה חייב לפרוש ממנו, וכאן הגם שידע שיש בו נגע טמא משתמש בטהרות, לזה אמר שטומאה הצרעת אינו כמו צו ובה שהוא ענין חולי וזוהמת הגוף המטמא את רואהו, והוא דבר שצטבעיות תלוי ומהני להו קס או שום רפואה טבעית, לא כן הצרעת, שאין סימניה שום סימן טבעי, ואין השערות הנפכים בשביל המוגלה והמכה, אלא גזירת הכתוב הוא כשאלם חטא חטא המטמאהו פורח צו צרעת לבנה והופכת השער ללבן, וכן שאר הסימנים ודוקא על ידי אמירת הכהן (ב"ב), או אפשר שכוונת רש"י הוא שהגם שאמרנו שזריך אמירת הכהן, אבל לא מפני אמירת הכהן הוא טמא, אלא גזירת הכתוב הוא ששער לבן סימן עומאה, ואם יאמר הכהן טמא אתה בלי סימן עומאה לא אמר כלום (מה"ק), ואכתוב בקי"ור סימני נגעי עור בשר כדי להקל ההסבר וההבנה: כל ד' מראות נגעים שיש בהם כגרים שצא לפני הכהן בפעם ראשון זריך הסגר, חוץ אם יש בו שער לבן טמא מוחלט הוא מיד (וכן המחיה), ואחר ההסגר הראשון אם פשה טמא מוחלט הוא, ואם לא פשה זריך להסגר בכל אופנים צין העו לצניעותו יותר ממה שהיה (אינו טמא מוחלט) צין כהה מראיתו (אינו טהור), ואינו טהור רק אם ילא מראהו למטה מכל מראות נגעים, אבל לא אימלט להסגר פעם שלישי, אלא אם בפעם השני פשה טמא מוחלט הוא אפילו אם כהה, ואם לא פשה דעת רז"ל צרור ומפורש צממה מקומות שטהור הוא אפילו אם העו

אור החיים

עמוק מהעור, ולזה דיבר הכתוב בדרך זה עמוק מן העור, ולדברי רז"ל (תו"כ, שבעות ו') טעם אומרו עמוק לומר שאם היה כל בשרו כמראה הנגע טהור שאין ניכר עומקו, והכתוב הקפיד על העומק:

אור בהיר

(ב) ואם יאמר הכתוב לבן מעור בשרו, יכולני לומר לבן מאשר היה מקודם, לא מאשר אללו, משא"כ "עמוק" הוכרח לומר מאשר

ית
הי
וא
זא
זא
אל
יס
נע
ה,
כל
אין
ומד
ילו
זות
זלא
יס,
גוד
שכו
ריך
ולא
זוק
שם
נפל
עובן
יפך
אוד
ללם
לוע
קזית
היה
זש
נעים
כן.

5

יאכל בלדם ונתתי פני בנפש
האכלת אתיהם והכרתי אתה
מקרב עמה: ^{יא} כי נפש הבשר בדם →

פיניכון די ייכול כל דמא ואמתן
רוגזו באנשא דייכול ית דמא
ואשיצו יתה מגו עמה: יא ארי

רש"י

לקח בדיר

(ו) כל דם. לפי שאמר בנפש וכפר, יכול לא יהא חייב אלא על דם המוקדשים, ת"ל כל דם (ח"כ - כתיבה ד'): ונתתי פני. פנאי שלי"ה, פונה אני מכל עסקי ועוסק בו (ח"ס): (יא) כי נפש הבשר. של כל לקדשים דאינס ראויים לכפרה מנין עכ"ל, ופירושו שב' דברים למדנו מתיבתא "כל", דם חולין שאינס קדשים, וגם דם התמנית (דם שהנפש תלוי בו הוא דם השחיטה שילא בפעם אחד בשחיטה ורק דם זה כשר לזריקה, ודם התמנית הוא מה שנחמטה ויואל אח"כ) אפילו מקדשים חייב כרת, הגם שב' דמים הללו אינס ראויים לכפרה: (יא) אין רגזו לומר שחפר האל"ף, ופני כמו ופנאי שהוא עת וזמן, אלא אמר פנאי דרך מליצה לשון נופל על לשון, אכל פני אינו יוצא ממשמעו שהוא פניס, ולשון מושאל הוא, כי כשהאדם עוסק בדבר מה בכל אות נפשו ולצבו ושוכח כל מה שסביביו יאמר שפניו והשגחתו

אור החיים

שירצה ריבויים כאלו:
בנפש וגו'. בתורת כהנים דרשו ולא ציבור ע"כ. הטעם כי אין כח בעון זה להכרית ליצור. ועיין במה שפירשתי למעלה:
מקרב עמה. צ"ל דרשו ועמה בשלם ע"כ, ואין ידוע הכוונה בזה, ממה נפשך אם חייבין מדין ערב למה יהיו פטורים כאן, ואם אינו מדבר במי שחייב מדין ערב כגון שלא ידעו או נאנסו אין לריך לומר. ונראה כי יכוין לומר כי כריתת הענף הרע מהאילן משביחו כידוע, ולזה אמר מקרב עמה (ע"פ) פירוש כדי שלא יזיק ענף הרע לנר מטעו יחברך יכריתו וישאר עמה בשלם (ע"פ):
יא. כי נפש הבשר וגו'. לריך לדעת נתינת טעם למה חוזר זה"ל, ולפי מה שפירשתי למעלה הן הן הדברים שכתבנו שנותן הטעם למה חכרת נפש האוכלת, ללד שיש בדם הנפש והוא נותן

בחורת כהנים ואמר להביא ולד ישראל הבא מן הגר ומן העבד פירוש ולד ישראל שיש בו זרע ישראל ובה גם כן מן הגר והוא אומרו מן הגר, והכוונה הוא שאביו ישראל ואמו גיורת או אביו גר ואמו ישראלית, ושני הדרגות אלו מדרשים מכפל איש איש. ולא תקשה למה הולרך הכחוש לרבות הדגרות אלו אחרי שכבר ריבה גר גמור כמו שאמרנו, כי אם לא היה ריבוי איש היינו מפרשים דברים האמורים בבאו מישראל וגיורת או מגר וישראלית. ומעשה הקדים הכחוש הדרגה החשובים שבגרים שיש בהן חלק ישראל ואחר כך אמר הגר הגר שכולן גרים, הרי לפניך ח' ריבויים. ואם תאמר גיורת הבאה מישראל וגר"ל מנין, יש לומר שאחר שנתרצה אפילו גר עלמנו שנתגייר פשיטא שאין להפחית ממנו גיורת הבאה מישראל וגר הגם שהיא נקבה (ע"פ), ולדרך זה תתהלך בכל מקום

אור בדיר

ויחפר לנו מדריגה התחתונה בגרים, כגון גיורת עלמה שנתגיירה, שהרי אין לנו אלא ז' ריבויים, ומה שאמר הכ' ב' פעמים גר וז' פעמים ה"א, היינו אומרים לאו דוקא גיורת עלמה אלא בן גר או בת גר, וכן לקמן אם לא יהיה חציבת איש איש. (קב) פי' או אביה ישראל או אביה גר. (קג) פי' מאחר שיש לנו ח' ריבויים, ובחור הח' ריבויים יש ב' פעמים חציבת גר בלשון זכר, הלא מוכרחים לרבות מחציבת גר א' בן גרים ומחציבת גר הב' גר עלמו, א"כ כ"ש שנדע נקבה הבאה מגר וישראל, ובעל כרחך נשאר ה"א ח' לנקבה בת גרים וה"א ח' לגיורת עלמה שהיא קלה המדריגה. (קד) ולא אמר מעמה. (קד) ולא בא הח"כ לחדש שמה אינס נכרחים, דפשיטא היא, אלא לומר שחכלית ההכרחה כדי שלא יזיק וישאר עמה בשלם. (קו) ולמה בשביל שיש בדם זה נפש יהיו אוכליו

כל זוכלו
:דול
אשון
אינה
" גר
בשני
הבא
באו
ירוש
אלו
וויים
ז"ח
ר כי
ך ד'
הא'
עלמו
נתם,
הגר
רגות
ירוש
בבות
חיות
למה
לומר
'ערך
טעם
! שכן
ה צה
ר ב'
ויים,
תנא

נקבה
ס בכל
עבדות
י' אם
נשים,

הוא ואני נתתיו לכם על-המזבח
 לכפר על-נפשתיכם פיהתם הוא
 בנפש יכפר: יב על-כן אמרת לבי
 ישראל כל-נפש מבם לא-תאכל דם

נפש בקרא בקרא היא ואנא
 יתבתה לבון על מדבקא לכפרא
 על נפשתיכון ארי דמא הוא על
 נפשא מכפר: יב על בן אמרית
 לבני ישראל כל אנש מבון לא

לקח בהיר

רש"י

זו: (יב) מיקן ה' דברים, א) הוסיף תיבת "כל" לכלול גם
 עופות, ב) במקום גשר אמר בריה, לפי שכלן תיבת גשר כן
 פירושו, שאין הצער גורם אלא החיות שיש בצער והוא
 הצריה, וכמו שנמצא לפעמים שהכתוב קראו כן, כגון כי
 השחית כל גשר דרכו, ג) הוסיף תיבת צדס היא "תלויה", לפי
 שצ"ת של צדס אין להניחו כמשמעותו שהנפש צמוד הדם, כי
 לא שייך דבר זה בצומני או בהיולי שאינו מחויב שום מקום, אלא
 פירושו שאם יש דם יש שם נפש, ובהעדר הדם אין נפש, ד)
 אמר שהוא"ו של ואני אינו והוא"ו המוסף, שאין הכתוב בא
 לפרש ולהודיע עוד דבר, כי מה ענינו כאן, הלא מקומו אצל
 הקרבנות צפ" ויקרא, אלא נתינת טעם ורצויה היא זאת שדמו
 של צהמה היא חיותה ונפשה, והוא"ו זו פירושו לפיכך, ה)
 ועדיין נתינת טעם זה לריך נתינת טעם, ואם הדם נפש היא
 מאי הוה, מדוע מתחייב זאת לתמו על המזבח, תבוא נפש וכו'
 (רא"ם), ואחר כל זאת עדיין לא ידענו, גם רצונו לא ביאר מה
 טעם נתן זאת, שבעבור שהוא נפש על כן אסרה תורה הק'
 לנו, והאזהרה"ת הק' נתן טוב טעם בדבר, כי נפש עם צני"י
 צני אל חי היא במדרגה גבוהה ורמה חלק אלוה ממעל כדכתיב
 (דבר"ל"ב ט') כי חלק ה' עמו, והגם שכבר נשתלשל עד כדי
 כך שהחומר הגשמי יכול לקבלו ולשמרו אין זה אומר שנכרת
 ממקורו, אלא קשור ומחובר היא עד מקום תצבה, משא"כ
 נפש הבהמה היא ממדרגה תחתונה מתייחס אליה שם קליפה,
 לזה נזהר והזהיר תורה הק' לכל יכניס איש ישראל קליפה
 זו בקרבנו ויגרום חו"ש להכרית ממנו נפש המעולה והקדושה,
 כי אין אנו והוא וכו', וכשה קם זה נופל, וכעין זה כתוב
 בפירוש בחר מים חיים: (יג) מריצוי "כל" דרשו זאת, ודוקא
 אם

צריה"י צדס היא תלויה, ולפיכך נחתיו (על המזבח)
 לכפר על נפש האדם, תבוא נפש וכתפר על הנפש:
 (יב) כל נפש מבם. להזהיר גדולים על הקטנים"י

אור החיים

בתוכו נפש הבהמית. אלא שעדיין יש לנו לחקור
 למה אמר נפש הצער ולא אמר כי הנפש צדס היא.
 ונראה שנתחכם ה' להשיב לשואל למה לא אסר גם
 הצער כי גם צו היה חיות הבהמית וכשאדם אוכלו
 יגרום הפגם בנפשו, לזה אמר וכי נפש הבהמית
 היחה בצער, לא כן הוא, לא היחה אלא צדמו של
 צער וכדס היה מחיה הצער. ואין הנפש בצער כל
 עיקר כאומרו נפש הצער"י צדס היא הנפש ולא
 בצער. ותכונה זו לא הכינה ה' בתכונת אדם כי
 האדם התפשטות חיונותו היא גם בצער וגם
 בעלמות, ונקרא בדצריהם הבלה דגרמי שנשאר
 אחר כמה שנים בעלמות, ולזה אינם נרקבים
 הדיקים, ויש רשעים שנמשלו כבהמות והן הנה

שאינם עומדים בחיית המחים לצד שיצאו עלמותם
 ונרקבו וכלתה הנפש והלכה לה כרוח הבהמה:
ואני נחתיו וגו'. (י"ג) פירוש ותדע שהדס הוא
 הנפש שהרי אני נחתיו לכם וגו' לכפר על
 נפשותיכם נפש תחת נפש הרי כי הדם הוא הנפש.
 עוד יכוין הכתוב להזהיר על נפש הבהמה לכל
 המיתה, כי לא נתן ה' דם הבהמה לנו אלא לכפר
 על נפשותינו, והוא אומרו נחתיו לכם על המזבח
 לשלול זולת סיבה זו שאינו לנו צמתנה לעשות כל
 אשר נחפז עשות זו. ותמצא (סנהדרין ב'). שדין
 הריגת בהמה לריך שיהיה על פי בית דין של כ"ג
 כמשפט אדם שהשור הכתוב משפטם למשפט אדם,
 ולא הותרה בהמה לישחט"י אלא ללרבי צערה כי

אור בהיר

נכרמים. (קז) פ"י אפילו נפש הצער, כלומר מה שהצער מתנועע הוא מנפשו צדס. (קח) מה קשר ושייכות זה למה שלמעלה
 ממנו, וכי לא נאסר רק מה שנחתיו על המזבח. (קצ) חוץ למזבח.

יכול דמא
 ביניכון לא יי
 גבר מן בני
 דיתגורון ביני
 חיתא או עופא
 ית דמה ויכמ
 נפש כל בסר

(ח"ס): (יג) אש
 ועמדים כגון) נ
 מקום"י, א"כ ל
 חלה בהזמנה זל
 פרט לעמאים"י
 שונו נטחאות יניד -
 עד שאינו מוזמנת
 בתענוגים יחירים,
 פ"י אס שחט או ה
 אשר יוכל למעוטי
 ור' מאיר סבר מו
 בשמיטה מודה ר"י
 הא

תאור נפש אדם
 והקנה לנו דבר
 לאו
יג. אשר ינו
 הו
 איש אשר ישחט
 עוד אס גזירת
 יכסוהו צעפר
 מלוח אחרת. ו
 לאסור לידת כ
 הכתוב בהנאה,
 קי"ז כדעת רמז
 אלא אס מחה
 עמאים, והוא

קי"ז שחט לא כדברי

74 עור

על פסוק הנ"ל: אדם כי יהיה בעור בשרו
 שאת וגו' או בהרת וגו' (יג, ט). יש לתת
 לב להבין למה תלה הכתוב מראות נגעים
 וטומאה וטהרה דווקא על פי הכהן (יב), כי ראוי
 לתת לב להבין סימני נגעים אבות הטומאה
 שאת ובהרת, ואיתא במשנה (נגעים פ"א מ"א)
 בהרת עזה כשלג, שאת כצמר לבן, והם האבות
 הטומאה דווקא בבחינת הלבנונית ביותר, ואם
 כהה מראיתו בהסגר הוא סימן טהרה וצריך עוד
 להסגר, יש לומר הטעם על פי פשוטו כך הוא:
 כי עיקר חיות האדם הוא הדם, כי הדם הוא
 הנפש (דניס יב, כג), כי נפש האדם הוא שורה

בהדם. ואם אדם הולך בקדושה ומוזכך עצמו הן
 בעשיית המצוה או בעסק תורה ותפילה, אזי
 פניו מצהיבות, שנראה בפניו אדמיות מחמת
 שנתגלה בפניו קדושת נפשו (יב); ואם ח"ו הולך
 בדרך לא טוב, אזי גורם במעשיו שנעקר ממנו
 הנפש, כידוע מגמרא כל הכועס וכו' (יב), ואיתא
 בזוהר הקדוש (מלוס קפג, נ"ח) שעל ידי הכעס
 נעקר נשמתו ממנו, ואי אפשר להחזירה רק ע"י
 תשובה עילאה והלואי יחזירה (יג), וחוש הראות
 רואה שבשעת הכעס נעשה אדם לבן ביותר
 והולך ממנו כל אדמיות שבפניו, וזהו סימן
 הסתלקות הנפש הקדושה, וגם איתא (נ"מ נמ):

ביאורים

מנגע. וכולם אותיות אחדים הם, אלא בשינוי סדר ישתנה ענינם מרעה לטובה. "עכ"ל הראב"ד. (כד) דווקא
 על פי הכהן - וכמו שכתב רש"י על הנאמר "והוכב אל אהרן הכהן וגו'": "גוירת הכתוב הוא שאין טומאת
 נגעים וטהרתן אלא על פי כהן". והכי איתא במסכת נגעים (פ"ג מ"א): "הכל כשרים לראות את הנגעים, אלא
 שהטומאה והטהרה בידי כהן. אומרים לו 'אמור טמא', והוא אומר 'טמא', 'אמור טהור', והוא אומר 'טהור'.
 (כה) שנראה בפניו אדמיות מחמת שנתגלה בפניו קדושת נפשו - עיין בשער הכוונות דרושי ראש השנה
 (דרוש ז דף צו טו ודף צח טור א) טעם לקריאת שם שופר, שהוא על שם האדמת פני התוקע ביופי ושפירותו.
 והוא מלשון שופריה דאדם הראשון (מסכת בבא מציעא דף פד ע"א). כי על ידי השופר מתעורר יופי העליון
 של תרין תפוחין דעתיקא קדישא [בחינת כתר], ומתגלה הארתם למטה בעת תקיעת שופר כאשר מאדמיים פני
 התוקע. ועל פי דברי האר"י ז"ל הנ"ל בענין תקיעת שופר יש לפרש כוונת רבינו שכעין זה הוא גם בשאר
 מצוות ובעסק התורה ובעבודת התפילה, שאדם ההולך בקדושה ומוזכך עצמו הן בעשיית המצוה הן בעסק
 התורה ובעבודת התפילה, אזי מתאדמים פניו ומצהיבות מחמת שמתגלה בפניו קדושת נפשו, ומתעורר יופי
 העליון של תרין תפוחין דעתיקא קדישא. (כו) כל הכועס וכו' - הכי איתא במסכת נדרים (דף כב ע"א):
 "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל הכועס - כל מיני גיהנם שולטין בו [עיי"ש בר"ג ובפירוש
 הרא"ש], שנאמר (קהלת יא, ט): 'יהסר כעס מלפפך והעבר רעה מלפפך', ואין רעה אלא גיהנם, שנאמר (משלי
 טז, ד): 'כל פֶּעַל ה' לְמַעְנֵהוּ וגם רשע ליום רעה'; ולא עוד, אלא שהתחנותיות שולטות בו, שנאמר (דברים כח,
 סה): 'ונתן ה' לך שם לב נָגֹז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדָבָבוֹן נָפֶשׁ, איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש?

הערות והשוואות

אמנם כשכא אצל הצדיק, נופל עליו פחד ומרא ורואה אז שמעשיו אין נחשבים כלום, ונופל ממדרגתו שהיה נחשב
 בעיניו לצדיק ובעל מדרגות וכו' למדרגת תשובה לפשפש במעשיו ורואה שאינם כהוגן; וגם כשרואה עבודת הצדיק
 שהם גדולים מאוד יפול עליו הבושה, שהוא מתבייש ממעשיו ומדותיו, ויראה לתקנם ולעבוד עבודת ה' ביתר שאת
 וביתר עוז - זה הוא התועלת הבא להנוסעים להצדיקים". וכן כתב רבינו בפרשת שמני (ד"ה עוד על פסוק - הראשון):
 "עם בני ישראל אשר קרבתו יחפצון ודבקים בהצדיק הזה [עיי"ש], כאשר יראו גודל הכנעת הצדיק ושפלותו, והמעט
 אשר פגם גדול בעיניו יותר ויותר מכל אשר הריעו והעונו המה - מזה יקחו מוסר ואז [יכניע] [יכניע] לכבם ויאנחו מאוד
 כשברון מתניים ולב ויבואו לתשובה האמתית". [ולקמן בפרשת שופטים (ד"ה וכי יבא) ביאר רבינו, "שכשהאדם רוצה
 להדביק עצמו אל הצדיק שיוורה מאורחותיו - צריך להדביק עצמו היטב אל אנשיו אשר גדלו על ברכיו מכבר, והם
 (יבינהו) [יבינהו] איככה יוכל לשאוב ממימיו הגאונים; כי מעצמו לא ישיג כלל דרכי הצדיק בלי דיבוק חברים ואהבת
 חברים אשר ידעו מדרכיו מלפנים"]. [נח] עיי"ש באריכות. ועיין עוד בהערה הבאה. [נט] וראה מה שכתב בשער
 היחודים ענף ג (פרק ו ד"ה בענין הכעס), וז"ל: "מורי [האר"י] זלה"ה היה מקפיד מאד על ענין הכעס יותר מכל שאר
 עבירות. ונתן טעם לדבריו, כי הלא שאר כל עבירות אינן מחליפין הנשמה כמו הכעס. והענין, כי כאשר יכעוס האדם
 יסתלק ממנו הנשמה טהורה אשר בו ונכנס בו נפש מצד חיצונית..., וזה סוד 'טורף נפשו באפו' (איוב יח, ד), כי האדם

כל המלבין פני חבירו ו
 שנוטל ממנו החיות של
 חירוא (סס) (ס), נמצא
 שהלבנונית באדם מר
 וממילא כשילך מאדם
 טמא כידוע, ע"כ כנסח
 אבות הטומאה (יב), וממי
 הוא גם כן טמא (ועיין זה
 הכעס או בשעת הלבנ
 הסתלקות החיות, כי
 בעבירה קלה כל דהוא
 חיות קדושה מאיזה א
 אותו איבר בלא חיות
 החיות - דהיינו הלבנוני
 וזה לא ניכר לכל אדם
 אחד, ואפילו לא כולה
 בהרת הוא כגריס סימן
 שמראה בעצמו שהלך
 האיבר, על כן אי אפשר
 זה, רק הכהן שהולך ת
 איך נטמא וגרם הסתלק
 על כן בשוהכה מראיו
 סימן שחזר בתשובה מן
 חיות באיבר ההוא,

- הוי אומר אלו התחנותי
 חכם הוא חכמתו מסתלקה
 - "ברכים, כאילו שופך דם

טורף נפשו ועושה אותה טרי
 לנפשו ומצוות רבות - הכל
 כבתחלה, וכן בכל פעם ופעם
 להשיג שום השגה מי שהוא
 בשכט"מוסר (פרק כ אות מד)
 ד"ה וטמא מה) ובמסכת חולין
 איתא [בתרגום]: יש באדם
 שס"ה מצוות שלא ניתנו לו
 פרטית המתיהסת לאותו אבו
 וכו', ונמצא האבר ההוא מת
 "כאשר יעבור על איזה עביו
 האבר ההוא וכו'. ולכן צריך

אובלי קיונימוס קאמן האוי עפטיין צניח
 נתיק ונתין אי אנתה אורגה לראון
 מכין אור מספר

כל המלבין פני חבירו וכו', הוא גם כן מחמת שנוטל ממנו החיות שלו, שאזיל סומקא ואתא חיורא (שס"ז), נמצא מכאן אנו למידין שהלבנונית באדם מראה הסתלקות החיות, וממילא כשילך מאדם החיות שלו הוא נקרא טמא כידוע, ע"כ כשנסתלק כל החיות נקרא אבי אבות הטומאה¹⁰¹, וממילא כשילך מקצת חיות הוא גם כן טמא (ועיין ויה"ק ע"ס:). ובוודאי בשעת הכעס או בשעת הלבנת פנים כל אדם מכיר הסתלקות החיות, כי נשאר כולה לבן, אבל בעבירה קלה כל דהוא גם כן נעקר מאדם איזה חיות קדושה מאיזה איבר שפגם בו, ונשאר אותו איבר בלא חיות¹⁰², ונראה בו הסתלקות החיות - דהיינו הלבנונית כנ"ל - באותו איבר, וזה לא ניכר לכל אדם, כי לא נלבן רק איבר אחד, ואפילו לא כולה רק מקצתה, כי שיעור בהרת הוא כגריס סימן טומאה (נגעיס פ"ו מ"ב), שמראה בעצמו שהלך החיות הקדושה מזה האיבר, על כן אי אפשר לאדם אחר לעמוד על זה, רק הכהן שהולך תמיד בקדושה הוא מבין איך נטמא וגרם הסתלקות החיות מאותו איבר, על כן בשהוכחה מראיתו בהסגר הראשון, הוא סימן שחזר בתשובה מעט והמשיך לעצמו מעט חיות באיבר ההוא, שהלך הלבנונית מעט

והוכחה מראית הלבנונית, על כן (הוזכר) [הוסגר] עוד שישוב בתשובה שלימה לחזרו כל החיות לאותו איבר וילך הלבנונית לגמרי ויטהר, כמובן. L
עוד יש לרמוז בזה וגם בפסוק שלאחריו: והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים, וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמוק מעור בשרו נגע צרעת הוא וגו' (י"ג, ז-ג). לכאורה אינו מובן שאמר הכתוב וראה הכהן את הנגע וגו' ושער בנגע הפך לבן, וכי מאין יודע הכהן שעתה נהפך ללבן, הלא לא ראהו קודם לכן שלא היה לבן.

ונראה לפרש, דהנה בוודאי הרשעים שפרקו עול מלכות שמים מעליהם בפרהסיא, יוכל האדם לשמור עצמו ולרחוק מהם, שרואה שמעשיהם בלתי טובים. אבל אלו שמראין עצמם שהן מיושבי בית המדרש ומתנהגין בחסידות ופרישות ובקרבם ישימו אָרְבָּם, ועושין מעשה זמרי ומבקשין שכר כפינחס (סוטה כ"ג), מאיש כזה צריך האדם לשמור את עצמו וירחיק ממנו כמו שמרחיקין משור שחזר ביומי דניסן (עיין נרכות לג.), כי משחית עבודת הכשרים כשבא לכנסיה יחד עמם לתורה או לתפילה¹⁰³, מחמת

ביאורים

- הוי אומר אלו התחונות" ו במסכת פסחים (דף סו ע"ב) איתא: "ריש לקיש אמר: כל אדם שכועס - אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו וכו'". (כז) כל המלבין פני חבירו... - "ברבים, כאילו שופך דמים"; שאזל סומקא ואתא חיורא - "ומה שמאדים בתחילה, לפי שהדמים מתאספין

הערות והשוואות

טורף נפשו ועושה אותה טריפה וממיתה בעת כעסו ואפו והוא טורפה ומשליכה ממנו. ואף על פי שעושה האדם תיקונים לנפשו ומצוות רבות - הכל נאבדין ממנו לגמרי, כי נאבד ממנו אותה הנשמה ובא אחרת במקומה, וצריך לחזור ולתקן כבתחלה, וכן בכל פעם ופעם שכועס, נמצאו כי כל הכועס אין לו תקנה, כי הוא תמיד ככלב שב על קיאו..., ולא יוכל להשיג שום השגה מי שהוא בעל כעס, כי הוא בונה וסותר בכל עת מה שבנה". וכן הביא בשם האר"י ז"ל בקצרה בשבט-מוסר (פרק כ אות מד). [ס] עיין רש"י במסכת פסחים (דף יד ע"ב ד"ה בחלל הרוב) ובמסכת בבא-קמא (דף ב ע"ב ד"ה וטמא מת) ובמסכת חולין (דף ג ע"א ד"ה הרב, ודף פח ע"א ד"ה הכי גרסינן). [סא] בזה"ק פרשת וישלח (דף קע ע"ב) איתא [בתרגום]: יש באדם רמ"ח אברים נגד רמ"ח מצוות התורה שניתנו להיעשות..., ויש באדם שס"ה גידין וכנגדן שס"ה מצוות שלא ניתנו להיעשות. וכתב בשערי-קדושה [למהר"ר ז"ל], ש"כל אבר מן רמ"ח אברים ניזון ממצוה פרטית המתיחסת לאותו אבר, וכאשר יחסר לאדם קיום איזה מצוה, גם האבר הפרטי המתיחס למצוה יחסר ממנו מזונו וכו', ונמצא האבר ההוא מת לגמרי, ובהסתלק הקדושה ממנו אז יתלבש בו רוח הטומאה וכו'". וכן במצוות לא-תעשה, "כאשר יעבור על איזה עבירה מהם אז יסתם הצנור ההוא המתיחס אל אותה העבירה..., וכשיבש הצנור גם-כן מתיבש האבר ההוא וכו'. ולכן צריך האדם לחפש בכל כחו לקיים כל תרי"ג מצוות וכו'". עיי"ש עוד. [סב] ככחינה זו כתב

הן
אזי
ומת
ולך
מנו
יתא
בעס
ע"י
אות
ותר
ימן
(מת)
יקא
זאת
גלא
ר"י
שנה
זות.
ליון
פני
שאר
נסק
יזפי
(א)
יוש
שלי
כה,
ש?
ושב
זדיק
זאת
(יון):
זעט
אוד
וצה
והם
זבת
שער
שאר
גדם
גדם

אונקלוס

ויקרא יט קדשים שלו

אֶתְּחַבֵּן; כִּי לֹא תִיבְלֶיךָ עַל דָּמָא אֶתְּחַבֵּן; כִּי לֹא תִיבְלֶיךָ עַל דָּמָא
 לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֲוֹנוּ; כִּי לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֲוֹנוּ; כִּי לֹא תִנְחָשׁוּ
 תִּחְבְּלֵי יְת פִּתְמָא דְדַקְנָה; פִּתְמָא דְרֵאשִׁיבָא וְלֹא תִשְׁחִית אֶת

לקט בהיר

רש"י

לשמור הבטחת: (כו) לא תאכלו על הדם. להרבה פנים מדרש"י בסנהדרין (ס"ג, א), (אזהרה) שלא יאכל (מצטר) קדשים לפני זריקת דמים, ואזהרה לאוכל מצהמת חולין ערס* שתלא נפשה"י, ועוד הרבה (ח"ס): לא תנחשו. כגון אלו* המנחשין בחולדה ובעופות, פתו* נפלה מפיו"י, לזי הפסיקו בדרך (ח"כ - סנה"ס"ה): ולא תעונו. לשון עונות ושעות, שאומר יוס פלוני יפה להתחיל מלאכה"י, טעה פלוניא קשה ללאת (סס - סס): (כו) לא תקיפו פאת ראשכם. זה המשוב לדעיו לחורי אזניו* ולפדתו (ח"כ - מכות כ"ג), ונמלא הקף ראשו עגול סביב"י, שעל אחורי אזניו טקרי שערו למעלה שיעו נוטאות - עד - קודם - אחר. - פתי נפלה מפי. - אונ.

אם יש טעם צמימני, כגון אליעזר עבד אברהם, וכמו שכתב רש"י שם שהסימן מורה שהיא גומלת חסדים וראוי שתכנס בניתו של אה"ה, פשוט הוא שאין זה נחש (ג"א), ועוד שהלא מן הקב"ה שאל ותן שידיעו ע"י סימן זה, וכמו שפירש רש"י שם (ב"ב): (צט) גם זה הוא כמו שכתבנו בדיבור הקודם, שאם יש לו סיבה וטעם נכון על אזהרה עונה ויום ושעה אין צו משום לא מעוננו, ופשוט הוא: (ק) לשון הכתוב לריק תיקון, שאמר לא תקיפו "פאת" ראשכם, והוא מקיף את

אור החיים

תאכלו על הדם, רמז הכתוב שלא יהיה סיפוקו במאכלו על סיבת הדם שהוא גשם האדם והכונתו אלא לתכלית המושכל הרמוז בעץ מאכל. וסמך לזה ג"כ מלות לא תנחשו, כי תכלית תכלית הדם הוא חלק הנחש"י, בסוד (ישעי' ס"ה) ונחש עפר לחמו, והוא אוכל כל גשם האדם עד כלותו, והוא אומר ולא תעונו ע"ד אומר (איוז ז') ללה עין וילך כן יורד שאול לא יעלה, ופסוק זה מדבר בהולך אחר המורגש להרבות חלב ודם:

כו. לא תאכלו על הדם. סמך הכתוב מלואו זו למלות ערלה, לרמוז מה שאמרו ז"ל (מדרש חלפיות) כי אדם הראשון חטא באכילת עץ הדעת קודם זמן התירו שהוא בחינת ערלה, שאם

אור בהיר

(ק) פ"י כשאוכל לתכלית הדם והגוף נותן בזה כח לנחש שהוא הס"מ, וזה פ"י לא תנחשו, לא תמן חילך לנחש, וכן לא תעונו, לא תמנו כילתכם לעין שהוא הגוף. (קא) ואינו כפשוטו.

זתא
 זרש
 זתא
 זבה
 ז"י
 ז"ו
 זער
 זושין
 לה
 זיק
 זיה
 זכס
 זרה
 זבע
 זכס
 זמן
 זני
 זון
 זמה
 זתנו
 זית,
 זל
 זזה
 זומי
 זרה
 זיה
 זוף
 זג'
 זיל
 זזה
 זיו
 זח,
 זל

לקוטי אמרים (סימן רידרשו)

רכא

ריד

כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה. שיש בתורה כל המדות ענייני אהבה ויראה והתפארות וניצוח והודיות והתקשרות וממשלה כלליות. ובוה יכול לתקן כל מה שפגם. אם פגם באהבה ח"ו, כשלומד בתורה ענייני אהבה בדביקות בדחילו ורחימו ובא לידי תענוג, מביא לעולם התענוג, ובא לו חכמה, והחכמה תחיה בו כנ"ל.

רטו

להגיד כי ישר בו. שיש אדם שבא לו מחשבות זרות בתפלתו, אבל דוחק את עצמו ומבטל (אותה) [אותם], [וכן] כמה פעמים בתפלה א'. נמצא [כן] באדם זה אין הדביקות עולה כשורה וכיושר, רק בעקמימות, כי בברכה אחת עולה הדביקות כיושר ובברכה אחרת לא. אבל זה שמתפלל כל התפילה בדביקות [וכיושר], וזהו להגיד, לשון המשכה, כי ישר ה' צורי, שילך המחשבה בדביקות הבורא כיושר, ולא עולתה בו.

רטז

אוי [הוי] עיר הדמים. במדרש הוי מקמי קרתא דשפך דמא בגוה. יש לפרש דהנה אמרו רז"ל לא יאכל אדם עד שיתפלל שנאמר לא תאכלו על הדם. פי', דכתיב כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא. נמצא עיקר האדם הוא על שם דמו שבו, ולמה נקרא אדם ולא דם. אלא [ש]מדבק את עצמו בבורא ית' וממשיך בקרבו אלופו של עולם, נתחבר האלף אליו

מקבילות ומראה מקומות

ריד

כל התורה כולה שמותיו בו - זח"ב פז סע"א. שם קכד רע"א. והחכמה תחיה [בעליה] - קהלת ז. יב. כנ"ל - סי' ריב.

רטו

אוי"ת סי' רנו. להגיד כי ישר גוי - תהלים צב, טו. להגיד לשון המשכה - שבת פז סע"א.

רטז

אוי"ת סי' שעד. אוי עיר הדמים - יחזקאל כד, ו. במדרש אוי מקמי בו - איכ"ד פתיחתא ה. לא יאכל אדם בו - ברכות י, ב. לא תאכלו על הדם - קדושים יט, כו. כי נפש כל בשר גוי - אחרי יז, יד. אלופו של עולם .. האלף - זח"ג לא, א.

להתענג המלך

מלך מלכי יראה למעלה ואוכל דעתו יחך עניו להמלך מאור

להיות אלהיך והאיך וי רצה חתונה מעלה וזהו בה גם וי"א: רק כל הד'

בל יגיעו לה בריש אמירה שם. ראה

מ"ז צדכין איצק
ובואו לקט אמרייט בשלח
מובא צדכין צדכין
מימי צדכין איצק

ונקרא אדם. וזהו לא תאכלו על הדם, ר"ל כשעדיין לא חיבר [אליו] אלופו של עולם. רק אחר התפילה, כשהיבד דמו לאלופו של עולם ואז נקרא אדם [אז] מותר לו לאכול, ולא קודם כנ"ל.

וזוהו הוי עיר הדמים, פי' שהם נקראים דמים, שאינם מחברים אלופו של עולם. והיה קשה למדרש והלא כל העולם קודם התפילה נקראים דם, ומה זה הוי. לכן מתרץ המדרש דשפכו, פי' לשון תפילה כמו אשפוך שיחי, ואף על פי כן דמא בגוה, פי' שהיו מתפללים שלא בכונה והוה כאלו לא התפללו. L

ריז

עבירה גורמת שכחה, מפני שעבירה גוררת שכחה ושוכח השי"ת ועושה עוד עבירה. התשובה גורמת הזכרון. ורמז לדבר שמן זית, שהזית קשה לשכחה והשמן טוב לזכרון. וכמו שהשמן גנוז בתוך הזית, כך התשובה גנוזה בתוך העבירה. לפי שהתשובה היא מצות עשה מתרי"ג מצות, אבל אינו יכול לעשות תשובה אלא אם עשה עבירה תחילה. נמצא שהתשובה גנוזה בתוך עבירה.

ריח

אמרן רז"ל בים נדמה להם כבחור ובסיני נדמה להם כזקן, ולכאורה אינו מובן, והלא כתיב כי לא ראיתם כל תמונה. ויש לומר על פי משל, האב אוהב את בנו, ומפני גודל האהבה שיש לו לבנו נחקקה להאב צורת הבן כמו שהיה עומד לפניו. וכשהבן קטן עדיין נדמה לאביו במחשבתו צורת קטן, וכשהוא גדול נדמה לו צורת גדול במחשבתו. וזה ידוע [כי] ישראל עלו במחשבה, פי' שהם תמיד נחקקים במחשבה העליונה

מקבילות ומראה מקומות

אשפוך [לפניו] שיחי - תהלים קמב, ג. והוה כאילו לא התפללו - ראה רמב"ם, הלכות תפלה פ"ד הט"ו.

ריז

שעבירה גוררת עבירה - אבות ד, ב. שהזית קשה לשכחה והשמן טוב לזכרון - הוריות יג, ב.

ריח

או"ת סי' תב.

אמרן רז"ל בים נדמה כו' - פס"ר כא, ו. ראה מכדרשבי בשלח טו, ג. מכדרי"י פי' בשלח מס' דשירתא פ"ד. שם יתרו מס' דבחדש פ"ה. כי לא ראיתם גו' - ואתחנן ד, טו. ישראל עלו במחשבה - זח"א כד, א. בר"ר א, ד.

כמו שהבן נחקק במחשבת אביו. וה אביו המעשים שלו, כך הוא חקוק ב גם כן כך. וזה שאמר הכתוב אם ה שהשי"ת רחץ את עצמו מצואת ב כביכול. ולטובה נאמר בישראל ישא החקוקיב

וזהנה ידוע כשיצאו ישראל ממצו וכשבאו על הים היו כנער אבל לא בשלימות. וזה סוד שלא ה שאמר משה ענו אחריו. וזהו פי' ע היו יכולים עדיין לדבו

וזוהו פי' בים נדמה להם כנער, ו נדמה במחשבה עליונה צורר נמתקו שם, וזה פי' כי מרים הם, ו וכשבאו אל הר סיני היו משיגים כ היו משיגים כבר חכמה עילאה, והי נדמה להם כזקן, ר"ל (מצורתם) בצורת זקן, כדרך הבן הנחקק כן

לא רגל על לשונו. פי' כשמדבר וההבל הוא עולה ומקשרג

מקבילות

אם רחץ ה' גו' - ישעיה ד, ד. ישא ה' גו' - היו יכולים לומר כו' - סוטה כג, ב. ואתם תחריעו שם - ראה בשלח טו, כה. נעשה ונשמע - משנ כד, א. קידושין לב, ב. [שחת לו גו' - האזינו י

או"ת סי' רד. אוה"א קו, ב. לא רגל על לשונו - תהלים טו, ג. וכאשר א פדס רמונים שכ"ז פ"א.

רלז) באו"ת נוסף כאן: וזהו פי' שחת לו ל לגרמיהון.

שאמרו רז"ל (כתובות פ"ה מ"ט) 'ואוכלת עמו מלילי שבת ללילי שבת', כי לבעלה מותרת. אך וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֵא, כי הבית המקדש איננו בבנינו. וזה שפירש רש"י 'לא מפיק ה"'. כמו שנאמר (תהלים קכ, א) 'בַּצִּרְתָּהּ לִי - בַּצִּרְתָּהּ ה''. אך בְּמִלֵּאת יָמֵי טְהָרָה - בביאת משיח, או 'מפיק ה" האחרונה מגלותה ויהיה כולו ארוך וטוב. והה' הזאת רמוז באליהו' הנביא. כי השם הו"ה בשתי תיבות הללו. אך ה' של הנביא מרוחק תתקרב מהרה. וזהו 'הנביא' - ה' נביא' ויקרב אל - יה"ו ויתמלא השם הו"ה ב"ה.

→ **דיג [ב] אָדָם פִּי יִהְיֶה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת או ספחת או בְּהָרֵת וְהָיָה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לִנְגַע צָרְעַת וְהוֹבֵא אֶל אֶהָרָן הַכֹּהֵן או אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים.**

→ **[ב] אָדָם פִּי יִהְיֶה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וּגו'. הנראה לרמז בזה, על דרך הנודע בזוהר הקדוש (ח"ג מח, א) כי שם אדם הוא חשיבות. ככתוב (בראשית ט, ו) בְּצִלְמֵ אֱלֹהִים עָשָׂה אֱת הָאָדָם. והנה נכון לכל בן דעת להבין כי כל ענין הנגעים וטהרתן אינו חולי טבעי אשר במקרה, וגם כי הכהן אינו רופא להסיר מכאובו על ידי מעשה רקח. אולם מאת ה' בחכמה להסיר האדם מדרכו הרעה יוכיחנו בשבט אפו ובנגעי בני אדם למען ישוב אל ה' וירחמנו ישלח דברו וירפאהו, והכהן הוא המלמד לאדם דעת ומוסר השכל, כמו שנאמר (מלאכי ב, ז) פִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ.**

→ **והנה מי שהוא בבחינת אדם הוא יקר מאד, הנה כאשר יקרהו איזה מעשה לא טוב הוא רק באה במקרה מבחוץ אבל בקרבו יקדש קדוש ישראל ולבבו שלם עם ה' אלהיו, רק על ידי עניני עולם הזה באה לו איזה מכשול עבירה חלילה. ולעומתו אמר הכתוב אָדָם פִּי יִהְיֶה כְּעוֹר בְּשָׂרוֹ - מבחוץ איזה נגע, וְהוֹבֵא אֶל אֶהָרָן הַכֹּהֵן לְלַמְדוֹ דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה. כי כל מחלה וכל נגע אשר ידע איש את לבבו נגעי נפשו צריך להראות אל הכהן הוא הצדיק הדור. וצוה הכהן עליו לישב בדד ולהתבודד עם ה'.**

קודש השכינה שורה עמנו. וזה הרמז תִּשָּׁב בְּדָמֵי טְהָרָה, כמו אשה הטהורה שהיא מותרת לבעלה. וזהו 'תִּשָּׁב' אותיות 'שבת' הוא בְּדָמֵי טְהָרָה כאשה הטהורה לבעלה. אך אֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֵא - אינם יכולים לבא לשורש הקדושה, עד מְלֵאת יָמֵי טְהָרָה - הגאולה העתידה במהרה בימינו.

וְזָהוּ שפירש רש"י (שם) 'שזו טבילת יום ארוך'. הוא זמן ביאת המשיח במהרה בימינו. כי אז יתעורר העולם הארוך שאנו מצפים. וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (נדה כד, ב) 'רבי מאיר היה ארוך בדורו'. פירוש, שהיה מעורר בדורו יום שכולו ארוך. וזהו שנאמר (שמות כ, יב) לְמַעַן יֵאָרְכּוּן יָמֶיךָ. שהעולם הארוך בימך יהיה. וזה שפירש רש"י 'בדמי טהרה לא מפיק ה"'. רמז על זמן הגלות לא מפיק ה', כי הה' האחרונה בשם הו"ה איננו בצירוף. כי אין השם שלם ואין הכסא שלם. לכן בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֵא עֲדֵינָן לבנין בית המקדש על מכונו. אך בְּמִלֵּאת יָמֵי טְהָרָה - היא זמן הגאולה במהרה בימינו או מפיק ה' האחרונה ויהיה השם שלם וכסא שלם, ואז גם אל המקדש תבא. וזהו שנאמר (תהלים צג, ה) לְבֵיתְךָ נִאֲנָה קֹדֶשׁ ה' לְאַרְבַּע יָמִים. אימתי יהיה נִאֲנָה קֹדֶשׁ - שנוכל לבא לבית המקדש בקדושה גמורה, ה' לְאַרְבַּע יָמִים - שיבא משיח צדקנו ויתעורר עולם הארוך כנ"ל.

או יאמר תִּשָּׁב בְּדָמֵי טְהָרָה וּגו' עד מְלֵאת יָמֵי טְהָרָה - בפירוש רש"י הנ"ל 'לא מפיק ה' וכו'. על דרך זה לפי דברי הזוהר הקדוש כי כנסת ישראל בגולה היא כנדה זה זמן רב, ופְּמוֹתָהּ תִּקְרֵיב לְלֶדֶת כו' (ישעיה כו, יז), ונקראת טבילת יום הארוך, טובלת ומטהרת את עצמה ליום הארוך - יום שכולו טוב, לעורר בחינת אבא אמא כהא דכתיב (שמות כ, יב) כִּפַּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ - יחוד אבא ואמא, לְמַעַן יֵאָרְכּוּן יָמֶיךָ - ליום שכולו ארוך רחמים גמורים.

וְזָהוּ שנאמר 'תִּשָּׁב' בְּדָמֵי טְהָרָה - אותיות 'שבת'. גם בגולה השבת כולו טוב וטהור, והיחודים הנעשים בו כמו מאז, כמו

מזוזה -
זית לשם
יהיה כל
ת ה' כי
בו, וכן
העולם
הזה לא
ר לנכנס
לם בכל
מסיבות
זעיר לב
ל ידיהם
ש החכם

קרא יד, ב)
טְהָרָתוֹ.
טהור את
ר (שם לב)
יק תורה
לא תשיג
לאה. כי
העליון
זללו, כי
ורת ה'
בהתורה
ב ויוסב
תזריע.
וונה רק
וליד בן
ה'. וזהו
שיקום
הזריעה

ב בְּדָמֵי
נָגַע וְאֶל
. ופירש
את ימי
ו הרמוז
בגלות
ס שבת

וְשָׁב הַכֹּהֵן (שם יד, ט) - פירוש גם הכהן צריך לשוב בתשובה מקודם שיבוא להורות לעמו. כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, עט) **יָשׁוּבוּ לִי יִרְאֵיֶךָ** - ר"ל היראים הם מחזירים אותי בתשובה כי באים אלי ללמוד ממני וצריך אני לשוב בתשובה שלימה מקודם. וזה וְשָׁב הַכֹּהֵן. וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָגָה נִרְפָּא וְגו' (שם ג). כמו שנאמר (ישעיהו ה, י) **וְשָׁב וְרָפָא לּוֹ**. וכן אמרו חז"ל (יומא פו, ב) יחיד ששב מכריע את כל העולם כולו לכף זכות. ולכך כאשר שב הכהן הנה נרפא הנגע, כי כן המנוגע ישוב ורפא לו.

אוֹרָם כל זה הוא באדם אשר טומאתו באה לו בעורו בחוץ ממקרי העולם הזה וכדומה, כמו שנאמר (ויקרא יג, מד) **בְּרֵאשׁוֹ נִגְעוּ, וְאִם בְּצִינּוֹ עֵמֵד הַנֶּתֶק** (שם לו). אולם לסוף הענין נאמר (ויקרא יד, לב) **זֹאת תוֹרַת אֲשֶׁר בּוֹ נִגְעַת צִרְעַת, כֹּאֵן לֹא כְּתִיב 'בְּעוֹרוֹ' רַק בּוֹ**. ר"ל, אדם כזה אשר בו ובמה שבתוכו הנגע, זהו חולי רעה מאד. כי לטהר פנימיות הלב מהנגעים צריך עבודה רבה מאד ותשובה יתירה להרבות בתורה ומעשים טובים לשם שמים. כי יש לך אדם אשר יאמר לנפשו שלום, ויתברך בלבבו לאמר הלא חכם אני ועוסק בתורה בכל יום ויום, ובכל זה רע לבבו בקרבו ותוכו מלא רע נגעים מתאוות והרהורים רעים רחמנא לצלן. ובאדם כזה גם לימוד התורה נתבטל אצלו ברוב הבלי העולם. והוא הנקרא בטלן, כמו שאמרו בגמרא (פסחים ד, ב) **'מְדַאֲוֵרֵייתָא בְּבִיטוּל בְּעֵלְמָא סְגִי'**. כי חלילה מילי דאורייתא נתבטלו על ידי הבליים ושטות של מילי דעלמא. וביטול שייך בדבר הידוע כמו בחמץ בביטול בעלמא סגי. וזהו שאמרו (אבות פ"א מ"ה) **'בּוֹטֵל מְדַבְּרֵי תוֹרָה וְסוֹפְרֵי וכו'.** ר"ל בחי' ביטול כזה כמבואר במ"א. וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות ה, א) **'פֶּשֶׁשׁ וְלֹא מִצָּא יִתְּלָה בְּבִיטוּל תוֹרָה'**. איננו כפשוטו, כי את אשר לא למד איננו צריך חיפוש רב. רק הפירוש, כי נתבטל הדברי תורה אשר למד וכאין הוא כנ"ל.

אך התקנה לזה הוא לטהר נפשו בתשובה שלימה קודם כל לימוד למען יתעורר רוח

ה' אשר בקרבו להרבות בדחילו ורחימו על ידי הלימוד כזה יוכל איזה דרך לעבוד את ה', ולא ללמוד לפטור מעליו חק המלך, רק שיביאנו הלימוד לעצות טובות בדרכי השם. כי זהו לשון 'תורה' שמורה לו הדרך. ונקראים בזוהר הקדוש (ח"ב פב, ב) **תרי"ג עיטין**. וזהו שאנו אומרים (תפילה שמ"ע - ברכת השיכנו) **הַשִּׁיבֵנו אֲבִינוּ לְתוֹרַתְךָ וְקָרְבֵנוּ מִלְּפָנֶיךָ לְעִבּוֹדְתְךָ**.

וזהו פירוש זאת תורת אשר בו נגע צרעת (ויקרא יד, לב). כי התורה תהיה הרפואה ללמוד תורה לשמה. ונאמר (שם נו) **לְהוֹרֹת בְּיוֹם הַטְּמֵא וּבְיוֹם הַטְּהוֹר** - פירוש להורות לעצמו דרך ה' ביום שהוא טמא חלילה לטהר עצמו כנ"ל להגיע ליום הטהור. גם שיהיה הלימוד בכוונה לה' אשר לא יבוש ולא יכלם בלימודו לעולם הבא, ביום הטמא - עתה בגלות, וביום הטהור - שיהיה הלימוד הזה חשוב גם ביום ההוא הטהור בביאת משיח במהרה בימינו אמן.

והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מִבְּנָיֶיךָ הַכֹּהֲנִים. יש לדקדק בהציווי הזה לדורות להביא אל אהרן הלא איננו קיים לעד. ולהלן הוא אומר או אל אחד מִבְּנָיֶיךָ הַכֹּהֲנִים. ומהו אל אהרן. אך הנה, כבר נתבאר פירוש אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיךָ אֱלֹהֵי יִצְחָק וְגו' (תפלה שמ"ע - ברכת אבות) - פירוש האלקות והעבודות שהמשיך אברהם וכן יצחק וכן יעקב. כי העבודות והאלהות שלהם הוא קיום לעד. ובעשות האדם המצוה ועובד ה' באהבה וחסד בחינת אברהם אבינו ע"ה מתעורר אברהם אבינו לעזרתו, כמו שנאמר (בראשית יח, כב) **וְאֲבֹרְתָם עוֹדְנֵנוּ עִמָּד לְפָנָי ה'.** וכן בבחינת יראה של יצחק, ובבחינת אמת של יעקב.

והנה אמרו זכרונם לברכה (אבות פ"א משנה יב) **'הוה מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה'**. פירוש, כל עניניו היה להיות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. והוא הנקרא 'איש חסידך' (דברים לג, ח), 'אוהב את הבריות ומקרבן לתורה'. והנה כל הצדיקים העובדים עובדא דאהרן מתעורר גם כן אהרן לעזרתם כנ"ל. וזה 'הוה

מתלמידיו של אהרן' מ הטוב של התלמיד מת העליון ומלמדו. כי הצד לעד לזרעם אחריו

והנה כבר נודע כי עני איזה פגם בנפש

הכהן איש חסד להמתי והובא אל אהרן. כי כאן הנגע מהפגם צריך להי ממש כנ"ל. ולזה לא מז אברהם אבינו תלמידי של אברהם אבינו, כי ל מבחינת החסד, ובחינת כל הנלווים אליהם בבו 'אלהי אברהם בעזרו' (החסד, כמו שנאמר (ב יצוה את בְּנָיו וְאֵת בְּיָתוֹ מִתְגַּבֵּר עִם בְּנָיו. כמו האר"י ז"ל עם הבעל מז נשמת רבי פנחס בן יא בן יאיר גם הוא היה כמובא בזוהר הקדוש מתפשטת ומתדבקת

וזהו שאמרו אל אהו מִבְּנָיֶיךָ הַכֹּהֲנִים. דיבוק חברים, דְּאָגָה ב (כה), לספר עניניו לרע דרכיו בעבודות השי"ח טוב יכול להקימו. וזהו - פירוש לכוון ב'אחו השי"ת ועל כבודן של יהיה בכלל גם מִבְּנָיו ו שנרמז בשתי הפרשיות והיה אם שמוע, אשר ל בלשון יחיד - וְאֶהְבֶּתָּ והיה אם תשמעו כת לְבַבְכֶם וְגו' (שם יא, יג). שמע לשון יחיד נמסר השי"ת. והיה אם ש למסירות נפש על כלל

מתלמידיו של אהרן ממש, כי על ידי מעשה הטוב של התלמיד מתעורר רבו עליו מעולם העליון ומלמדו. כי הצדיקים הם חיים ועומדים לעד לזרעם אחריהם בכל דור ודור.

והנה כבר נודע כי ענין הנגעים הוא רומז על איזה פגם בנפש. ולכך הוכרח לבא אל הכהן איש חסד להמתיק הדינין. וזהו שנאמר והובא אל אהרן. כי כאשר ידע את לבבו כי פרח הנגע מהפגם צריך להיות מתלמידיו של אהרן ממש כנ"ל. ולזה לא מצינו רק אצל אהרן ואצל אברהם אבינו ותלמידיו של אהרן ותלמידיו של אברהם אבינו, כי להיות הקדושים הללו הם מבחינת החסד, ובחינת החסד הוא מתפשט אל כל הנלווים אליהם בבחינה הזאת. וזהו שאמר 'אלהי אברהם בעזרו' (ברכות נ. ב). להיותו בחינת החסד, כמו שנאמר (בראשית יח. יט) למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו. כי בחינת החסד מתגבר עם בניו. כמו שמצינו בהמעשה של האר"י ז"ל עם הבעל מדרש שמואל, שנתלבש בו נשמת רבי פנחס בן יאיר, להיות כי רבי פנחס בן יאיר גם הוא היה משורש בחינת החסד כמובא בזוהר הקדוש (ח"ג טב, א), והמדה הזאת מתפשטת ומתדבקת לכל המקיימה במהרה.

וזהו שאמר אל אהרן [הכהן] או אל אחד מבניו הפקנים - ר"ל כי גם זה יועיל דיבוק חברים, דאגה בלב איש ישחנה (משלי יב. כה), לספר עניניו לרעהו ולהתיעץ עמו בכל דרכיו בעבודת השי"ת, וכל עניניו שגם חבר טוב יכול להקימו. וזהו אל אחד מבניו הפקנים - פירוש לכוון באחד במסירות נפש לכבוד השי"ת ועל כבודן של בני ישראל. וזהו אל אחד יהיה בכלל גם מבניו הפקנים לזכור מהם. כמו שנרמז בשתי הפרשיות של קריאת שמע - שמע והיה אם שמוע, אשר לכאורה ענינם שוה רק זה בלשון יחיד - וְאֶהְבֶּתָּ וְגו' (דברים ו. ה) ופרשת והיה אם תשמעו כתיב בלשון רבים - בְּכֹל לְבַבְכֶם וְגו' (שם יא. יג). אך הכוונה כנ"ל, פרשת שמע לשון יחיד נמסר למסירות נפש על אחדות השי"ת. והיה אם שמוע הוא בלשון רבים למסירות נפש על כללות ישראל. וזהו וְשָׁמַתָּם

את דברי אלה על לבבכם (שם יח). כמו שנאמר (שמות כח. ל) וְנָשָׂא אֶהְרֹן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל על לבו במסירות נפש כמבואר במקום אחר. L

[אדם] פי יהיה בעור פשרו שאת או ספחת או בקרת והיה בעור פשרו לנגע צרעת (נגע צרעת כי תהיה באדם) והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הפקנים. כל הנגעים לא היה רק עד אחר שכבשו ארץ ישראל ואז לא היה אהרן הכהן שמת במדבר אך אנו אומרים (ברכת כהנים) בקדשתו של אהרן, שכל הכהנים הם הכח שלהם שמברכים את ישראל הוא מכה אהרן. וזה והובא אל הכהן והובא אל אהרן וגו'.

[ט] נגע צרעת פי תהיה באדם והובא אל הכהן. [י] וראה הכהן והיה שאת לבנה בעור והיא הפכה שער לבן ומחית בשר חי בשאת [יא] צרעת נושנת הוא בעור פשרו וטמאו הכהן לא יסגרונו פי טמא הוא.

[טז] נגע צרעת פי תהיה באדם וגו' ומחית בשר חי בשאת צרעת נושנת הוא. היינו מחטא של אדם הראשון. ולזה בפרשת הנגעים כאן כתיב תיבת 'אדם' ולא 'בני ישראל'. [לקוטים]

[יד] וקיום הראות בו בשר חי וטמא. [יד] וקיום הראות בו בשר חי וטמא. והנה ידוע מכל הספרים הקדושים דעיקר אריכות הגלות הוא מב' דברים: הא' הוצאת זרע לבטלה בידיים ח"ו. והרהורים רעים שמביא לידי קרי שלא בידיעה ויוצאים דרך מי רגלים. וכתבו הספרים דידוע מפי הקדושים דאם האדם בא בלילה ח"ו לידי קישוי אבר חלילה, אפילו לא ראה היינו שלא הרגיש, אפילו הכי כבר נעקר הזרע מהמוח, ואם לא יצא עכשיו יצא עם מי רגלים היום או למחרת יצא עם מי רגלים. ובה יש לפרש וקיום הראות בו בשר חי וטמא. היינו כל שהאבר הזה הוא מת הוא טוב, אבל כשאבר הזה הוא חי הוא סימן שכבר נעקר וזה אי אפשר לחזור ויצא ח"ו לבטלה. [לקוטים - מכתב יד קדשו]

ירחימו על ידי ד את ה', ולא רק שיביאנו. כי זהו לשון בזוהר הקדוש שאנו אומרים ובינו לתורתך.

ג צרעת ויקרא שואה ללמוד ביום השמא נמו דרך ה' עצמו כנ"ל מוד בכוונה מזוד לעולם יום השחר - ביום ההוא ינו אמן.

אחד מבניו ציווי הזה קיים לעד. ו הפקנים. אר פירוש ומו"ע - ברכת שהמשיך העבודות וות האדם ז אברהם רתו, כמו נמד לפני ינת אמת

משנה יב ב שלום. לתורה. ישראל חסידך. לתורה. דאהרן ה' הוה

יד * וידבר יהוה אל משה לאמר:
 ב זאת תהיה תורת המצורע ביום
 שחרתו והוא אלההבין: ג ויצא

א ומצורע יי עם משה למימרו: ב דא
 תתי אוריתא דסגירא ביומא
 דדרכותיה ויתתי קות בהנא:
 ג ויפוק בהנא למקרא

לקט בהיר

רשי

א) דייק ממיצת ציוס המיומר, שהיה די לומר בטרתו והוצא אל הכהן, ובת"כ הוסיפו חז"ל שטומאמו וטהרתו ציוס, משום דדרשו מיצת ציוס למעלה עז"ה תורת המצורע ציוס, ובמיצת תורת נכלל בין טומאמו ובין טהרתו, ורבינו לא חש להציאו שאין לורך ואין הכרח לפי פשוטו (רא"ם), - והנה לפי ת"כ זה נראה שטהרתו נלוו לומר שכאשר ידע או השב שנתרפא לריך כהן שיצא ויראה אם אמת הוא שנתרפא ויאמר טהור אתה, ודבר זה לריך להיות ציוס דוקא, מאחר שכולל הת"כ ביחד טומאמו וטהרתו, ובטומאמו פשוט שכן הוא שלריך לראותו ולטמאמותו דוקא ציוס, שהלא אין בטומאמו דבר אחר להתלבש בו, אבל בגמ' מגילה על מה שאמרו כל היום כשר לטהרת מצורע דכתיב זאת תהיה תורת המצורע ציוס טהרתו פירש רש"י בצפרים ועץ ארו ואוזב ושני מולעת עכ"ל, וכן הוא ברמב"ם פ"א מה' ט"ז שכל הענין לריך להיות ציוס, אבל בשום אופן אין המדובר מהבאת קרבנותיו שאחר ז' ימי ספרו, וזה פשוט, ובש"ס הקשה למה לנו פסוק זה הלא כתיב ציוס צומו (שמעש ידעין שאין קרבן קרבן צלילה) ומירץ שמתחר שקרבנו משונה שלריך תנופה מתיים הו"א שאין לריך יום וסיים "מלאתי", ואיני יודע היכן מלא, וגוף הקושיאל לא קשה

(3) זאת תהיה תורת המצורע ביום וגו'.
 מלמד"ה שאין מטכרין אותו צלילה (ת"כ - מגילה כ"א):
 ציוס טהרתו וטומאמו דבר אחר להתלבש בו, אבל בגמ' מגילה על מה שאמרו כל היום כשר לטהרת מצורע דכתיב זאת תהיה תורת המצורע ציוס טהרתו פירש רש"י בצפרים ועץ ארו ואוזב ושני מולעת עכ"ל, וכן הוא ברמב"ם פ"א מה' ט"ז שכל הענין לריך להיות ציוס, אבל בשום אופן אין המדובר מהבאת קרבנותיו שאחר ז' ימי ספרו, וזה פשוט, ובש"ס הקשה למה לנו פסוק זה הלא כתיב ציוס צומו (שמעש ידעין שאין קרבן קרבן צלילה) ומירץ שמתחר שקרבנו משונה שלריך תנופה מתיים הו"א שאין לריך יום וסיים "מלאתי", ואיני יודע היכן מלא, וגוף הקושיאל לא קשה

אור החיים

ד) **ב. זאת תהיה תורת.** כל הכתוב מיותר, שלא היה לו לומר אלא כי יעבר המצורע והוצא אל הכהן וגו'. ובתורה כתיב דרשו חיבת זאת למעט טהרת המצורע" צבמה, שלא יהיה אלא צבית עולמים, וחיבת תהיה לרבות שיטהרו מצורעים בזמן הזה, וכמעשה רבי טרפון (ירושלמי פ"ב ה"ב, ת"כ פסוק ד') שהראה מקל שטבר צו מצורעים בזמן הזה, וחיבת תורת לומר שהגם שחלק בטומאמו מצורע שיש מוחלט צראיית כהן פעם ראשונה ויש צבסגר שזע וכדומה אף על פי כן. תורת מצורע" אחת היא, וחיבת ציוס לומר שאין עהרת מצורע אלא ציוס ולא צלילה, ואמרו יכול אף לקיחת צפרים וכו' תלמוד לומר זאת עד כאן. הנה חיבת זאת דרש ממנה למעט טהרת מצורע צבמה ודרש ממנה למעט לקיחת צפרים ציוס, הטעם, לך שקדמה לזכרון הטרה"י וזכרון ציוס מיעט צבניהם, שאם לא היחה כוונת ה' למעט אלא צבחת מהנה, היה לו להסמיך המיעוט

לאחד על זה הדרך תורת המצורע זאת תהיה ציוס, ואז יהיה המיעוט על ציוס ולא על תורת המצורע אם לריכה צבית עולמים. או יאמר על זה הדרך ציוס טהרת המצורע זאת תהיה תורתו, ואז היה המיעוט על הקרבנות ולא על ציוס, ואין צסדר זה תוספת אפילו אות אחת. וצדרש דרשו (ויק"ר ט"ז ב') מייחור הכתוב זאת תהיה תורתו של מוציא שם רע"י, ולריך לדעת למה רמז הדבר במקום זה בזמן טהרה"י. ונראה כי לך שצא הכתוב לומר הצאת צפרים לזה הקדים לתח טעם כי לך שחטאו הוא צבציל לשון הרע לזה תהיה תורתו זאת' להציא צפרים המלפפיים דוגמתו:

ועוד נראה לפרש על זה הדרך להיות שהצרת

כפי הטבע תכונתו תהיה מעפשות וזיהום הגוף ותגבורת המרה אשר תחגבר באדם ועושה רושם צבשרו, ודבר זה יסובצו העלצון ולרות הלצ ושמומן השכל, והרפואה הטבעית לזה היא הרחקת העלצון ועניינים המרחיבים לצו של אדם ומשמחים

אור בהיר

א) פירוש הבאת קרבנותיו. ב) פירוש תגלתו טבילתו והוא, ויהיה מחוסר כפורים. ג) פירוש שום הם בקרבנות. ד) פירוש קדמה לחיבת "תורת". ה) לומר שעושה הגעט צא על עון מוציא שם רע. ו) שצבר נמרק נמחק ונמחל העון, צבחיילה כשאמר געט צרעת היא, שם היה לו לרמוז הדבר. ז) ופירוש הכתוב הוא על זה האופן, למה זאת תהיה תורת, לפי שמצורע פירוש

למשריתא ויחזיו
 מכתש סגירותא
 ד ויפקד בהנא

ג) אל מחוץ לב
 שנשמו

נתרפא ולומר טהור
 ב"ב, ולא שהמצור
 שהמצורע יצא אל הכ

אוחו, והנה צבוא
 לומר כי חולי כ
 וצאמור לו כי הו
 ולא ילדיק הדצרינ

ה) ולזה שיסגר
 קרועים וראשו יה
 אלו הם כפי הט
 ואדרבה יולידו ה
 שהגם שעשה דבר
 על ידי שהרהר ו
 אשר פשע לשוט
 מחטאתו ויטהר
 עינו צזה ידע וי
 הנגע אלא לך ש
 תהיה תורת מוציא
 ציוס טהרתו"י, ש
 כזכר אף על פי
 הרע הוא זה ולא
 און וישמור פיו ול

שמוציא לשון רע.
 טהרתו. ט) שלכא
 אחר, כגון איזה קס א
 הדא שיתרפא, והשנית
 צפרעות ואל הכהן ו
 לטהרו. טז) וכאי

שה קמיקר: ברא
דסנירא ביומא
י קות פהנא:
הנא קמקרא

קמשריתא ויחזי כהנא ודא אתסי
מכתש סנירותא מן סנירא:
ד ויפקד פהנא ויסב קמרכי

הכהן אלמחויץ למחנה וראה הכהן
ותנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע:
וצוה הכהן ולקח למטהר שתי

רע ביום וגו'
(ת"כ - מגילת כ"ח):

עו (רא"ם), - והנה
הוא שנתרפא ויאמר
שט שכן הוא שזריך
זאמרו כל היום כשר
ולעת עכ"ל, וכן הוא
שאמר ו' ימי ספרו,
לילה) ומירץ שמאמר
ופ הקושיא לא קשה

זאת תהיה ציוס,
על תורת המצורע
מר על זה הדרך
תורתו, ואז היה
ס, ואין בסדר זה
דרשו (ויק"ר ע"ז)
יתו של מוליא שם
ב במקום זה בזמן
יתוב לומר הבאת
ללד שחטאו הוא
יתו זאתי) להביא
גמחו:

לכיות שהצרעת
מעפשות וזיהום
בר בלדס ועושה
יעלצון ולרות הלז
לזה היא הרחקת
זל אדם ומשמחים

הס בקרבנות. (ד)
ומתל העון, בתמילה
ז, לפי שמתורע פירוש

רש"י

לקב בהיר

(ג) אל מחויץ למחנה. חוץ לג' מחנות (פסחים ס"ו).
ששחלה שם צימני חלועים:

נמרפא ולומר טהור אתה יאל לשם, ודייק שזריך דוקא חוץ לג' מחנות מאומרו "אל" מחוץ למחנה שפירושו חוץ מחוץ (ב"ב), ולא שהמצורע יצא למחן המחנה אל הכהן, דכתיב ואלה הכהן, ומה דכתיב והוצא אל הכהן פירושו על פי פשוטו שהמצורע יצא אל הכהן אשר יאל מחוץ למחנה, גם יש בו דרוש צמ"כ שהוצא צעל כרחו, ואלה ישהה, והש"ח לא ראה כל

אור החיים

נגע הצרעת מן הצרועים פירוש מן הצרוע בזה
רפואתו ששז ורפא לו:

והוצא וגו'. הולרך לומר והוצא) וגו', ללד
שאמר ציוס עברתו חש שיחשוב אדם
שהכחוצ קראו טהור צמה שהוסר נגעו ואין תנאי
דדבר לזה אמר והוצא וגו' פירוש חדא ועוד"י),
טהרתו, והוצא אל וגו'. ורז"ל אמרו (ת"כ) שלא
ישהה"י). וטעם אומרו והוצא ולא אמר וצא. חולי
שיחייבו צו"ד או תוקפו כהן לצא"י), וכמו כן מה
שאמר הכחוצ (י"ג ט') נגע הצרעת וגו' והוצא אל
הכהן יכוין לומר שיחייבו לצא"י) אם נחטל:

ד. וצוה הכהן ולקח וגו'. רז"ל בתורת כהנים
אמרו לוי צכהן ולקוחה בכל אדם"י).

ודרשו בפסוק שאחר זה ולוה הכהן ושחט לוי צכהן
ושחיטה בכל אדם דברי רבי יהודה בר רבי יוסי
רבי אומר אף שחיטה צכהן ע"כ. קשה למה לא
נחלקו רבי יהודה ורבי אלף בפסוק שני ולא
צראשון. ואם ללד כי ולוה ולקח אין דבר להלציש
צליווי לצד הלוקוחה"י), גם ולוה ושחט אין ידוע מה

אור בהיר

שמוליא לשון רע. (ח) ויהיה פירוש הכחוצ כן, זאת הנגע הבא עליו תורת מוליא שם רע, ולא חולי טבעית, והראיה ציוס
טהרתו. (ט) שלבאורה תיבת מן הצרוע מיותר, אלא פירושו מן האדם הצרוע בעלמנו, ששז, נרפא נגע הצרעת, ולא מן שום דבר
אחר, כגון איהו סס או רפואה טבעית. (י) הלא אחר כן אמר ואלה הכהן וגו'. (יא) פי' צ' דברים צריכים להיות שיהיה טהור,
חדא שיתרפא, והשנית והוצא וגו', וע"כ הקדים ואמר והוצא וגו', שבה כלל כל העניינים הצריכים לטהרתו, ואח"כ מור לפירוט הדברים
בפרטות ואלה הכהן וכו'. (יב) אלא ציוס עברתו והוצא. (יג) ופי' והוצא לפי' צעל כרחו. (יד) בין לעמלו ובין
לטהרו. (טז) וכלילו אמר ולקחו. (טז) פי' בשלמא אם לקחה בכל אדם, שפיר שיעוה הכהן, ומה יוה, שיקחו, אבל אם הוא

פרשת מצורע

76 ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא וגו' (יג, ג). יש לדקדק, תיבת 'והנה' הוא מיותר לגמרי, שהיה לו לומר ולכתוב וראה הכהן שנרפא וגו'.

ויש לפרש על פי פשוטו, דאיתא במפרשים הקדמונים (א) ובפרט באור החיים הקדוש (פסוק ג) שרפואת המצורע תלוי דווקא בהסגר ובישיבה מחוץ למחנה, להודיע שאין החולה ורפואתו תלוי בטבע, כי מטבע (ה)חולאת המצורע הוא עיפוש הרם, כידוע, וזה בא לאדם מעצבות וממרה שחורה, על כן מהראוי היה שתהיה רפואתו כדרך כל הרפואות בדרך הטבע, לעסוק בסמים המשמחים אותו ולישב בסוד המשחקים, וישיבת אדם בדד גורם לו עצבות יותר ויותר (א), עיי"ש בדבריהם ז"ל (ב).

ונראה לי ליתן סעד לדבריהם ז"ל, כי בוודאי רפואת המצורע הוא עיקר תלויה בתשובה שלימה ועזיבת החטא לגמרי. ובוודאי מדרכי תשובה להיות לבו נשבר מאוד מחמת מרידות החטא (א), ובוודאי כשאדם מתבודד לבדו יוכל לפשפש במעשיו היטיב ולשבר לבו באמת בהכנעה גדולה וזהו טהרתו (א), אבל קשה על זה, כי על ידי שבירת לבו ועצבון על עונו יגבר החולי יותר, כי כן מדרך הטבע כנ"ל, אבל זאת הוא באמת, מי שמשבר לבו לגמרי בהכנעה גמורה לפני הבורא יתברך בוודאי יבוא לו שמחה גמורה מזה העצבות, כידוע מזה"ק (אח"י נ. נ.) על פסוק עבדו את ה' בשמחה (תהלים ק, ג), עיי"ש (א).

אבל זאת הבחינה אינו מבין אדם על עצמו

ביאורים

(א) כידוע מזה"ק וכו' - הכי איתא שם [בתרגום]: רבי יצחק פתח, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה (תהלים ב, א), וכתוב (שם ק, ב) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, פסוקים אלו סותרים זה את זה. אלא כך למדנו, עבדו את ה' ביראה - שכל עבודה שרוצה אדם לעבוד לפני רבונו, בתחילה צריך יראה - לירא ממנו, ובעבור

הערות והשוואות

[א] עיין בנועם-מגדים בפרשתנו (בדיבור הראשון) בשם האר"י ז"ל ובמדרש-שמואל [לרבי שמואל די אוזיאל ז"ל, מתלמידי האר"י ז"ל] על מסכת אבות (בהקדמה). [ב] ד"ה עוד נראה לפרש. [ג] עיין לעיל בפרשת וישב (ד"ה ויוסף) שעולה מדברי רבינו שצריך להיזהר מאוד בענין ההתבודדות, כי "כן דרך היצר הרע להצדיקים גדולים שאינו יכול לתפוס אותו להחטיאו, אך כאשר בא הצדיק להתבודדות גדול וכו' [עיי"ש], אזי תחבולתו של היצר הרע להביא הצדיקים הללו בעצבות גדול ובמרה שחורה ח"ו". [ובגודל פגם העצבות ראה מה שכתב רבינו בפרשת שמות (ד"ה ויאמר ה'), ש"עבודת ה' הנעשה מתוך עצבות הוא פוגם מאוד בעולמות העליונים", עיי"ש באריכות וכן במובא שם (בהערה מה). ולקמן בפרשת בעלותך (ד"ה ויהי העם), בהזהירו להתרחק מעצבות ומרה שחורה בכל האפשרות, כתב שבזוה"ק מצינו שעצבות היא שמץ עבודה וזה, עיי"ש באריכות (ראה מעט מהדברים בהערה ה"ל)]. ואודות ההתבודדות הרצויה עיין בהמשך דברי רבינו כאן ובמובא בסמוך (בהערה ו). [ד] ז"ל האורייתיים הקדוש שם: "...הצרעת כפי הטבע תכונתו תתהוה מעפשות וזיהום הגוף ותגבורת המרה אשר תתגבר באדם ועושה רישם בכשרו, ודבר זה יסובכנו העצבון וצרת הלב ושממון השכל, והרפואה הטבעית לזה היא הרחקות העצבון, וענינים המרחיבים לבו של אדם משמחים אותו. והנה כבוא נגע צרעת על האדם, יכול אדם לומר כי חולי טבעי הוא אשר יקרה לאדם, וכאמור לו כי הוא זה בשביל לשון הרע לא יאמין ולא יצדיק הדברים, לזה נתחכם אל עליון וצוה שייסגר המצורע בדד ישב ובגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוץ ועל שפם יעטה, ודברים אלו הם כפי הטבע נגדיים לרפואת סיבת הנגע, ואדרבה יולידו הנגע מחדש, וכאשר יראה האדם שהגם שעשה דברים אלו שהם נגדיים אף-על-פי-כן על ידי שהרהר תשובה והתודה חטאתו כי בעונו אשר פשט לשונו גילה הנגע את עינו וישוב מחטאתו ויטהר לשונו ויראה כי הפך הנגע את עינו - בזה ידע ויוכיח הוכחה ברורה שלא בא לו הנגע אלא לצד שדבר לשון הרע". עיי"ש בביאור הפסוק. ועיין עוד באלשיך בפרשתנו (יד, ב).

ולא שום אדם אחר - אם שמחה מחמת שתמיד מ עונו - רק גדולי הצדיי זמן רב בתמידיות בזה לגמרי בהכנעה גמורה הוא באמת, אזי מרגיש בלבו בעת תשובתו הרב

ופירוש הפסוק כך ה

פחד רבונו ימצא אחר כך

[ה] עיין בשערי-תשובה לרב תרומה (בדיבור הראשון), עיי" אלהים המושל ומשגיח בדרכ להשיג זה באמת לאמיתו, וצ לכו בוער כאש להבה בהתל לאמיתו". [ודע כי בנף עני בפרשת משפטים (ד"ה ועבדת או יאמר והיה) ובפרשת כי תג ח ע"א]. [ח] כעין בחינה זו ילקו"ש משלי רמו תחקן) על ו בעולמו כי אם אשר כל ימי השתדלותו בעבודת בוראו. ה אשר נפשו תראה ולבבו יבין זה יוכל לתת שמחה בלבו ע. עוד. [ט] וכך ביאר רבינו בדרכי התשובה מצאנו וראי בסיגופים, ובעת סיגופיהם יר תסובכ תשובתם. ואנשים כא העיקרית ואורח הישר הוא ע עבדו את ה' בשמחה (תהלים ולא יחטא (קהלת ז, כ), ואדו להיות עבודתו בשמחה. אמנו ויתחרט על מעלו אשר מעל כמים לבו נוכח פני ה' ויתחו תיכף ומיד יבא לידי שמחה חטאיו מעומק הלב - יותר ל עמוקה כענין עבודת ה' מתו אשר עיני בשר לו אינו יכול מתוך שמחה - יוכל להיות ל לא"י. [י] אודות מעלת ה'

ספר מאור ושמש האלה

מובא קאונ' מוס קאמן באו צפוט"ן צ"מ
מק' ונזון ח"י מנהג אנרגיה דראון
מכון או גססר

והנה, ואין 'והנה' אלא לשון שמחה, כידוע במדרש (צמדני"ג, ד) על פסוק (והנה) [הלא] אהרן אחיך וגו' [וגם הנה הוא יוצא לקראתך] וראך ושמה בלבו (שמות ל, יד), וזהו הפירוש שראה הכהן 'והנה', דהיינו זה המצורע נשבר לכו בקרבו כל כך עד שבא גם כן לשמחה מחמת תשובה - אז נרפא הנגע, בוודאי שמחל לו הקב"ה, כי בוודאי עשה תשובה נכונה

ולא שום אדם אחר - אם יש לאדם בעל תשובה שמחה מחמת שתמיד מתמרמר בשכרון לב על עוונו - רק גדולי הצדיקים; או כשאדם הולך זמן רב בתמידות בזה הדרך, שמשבר לבו לגמרי בהכנעה גמורה לעבודת הבורא ברוך הוא באמת, אזי מרגיש גם כן בבוא השמחה בלבו בעת תשובתו הרמתה בהכנעה גמורה^[ט].

כתיקונו, כמובן^[ז].

← ופירוש הפסוק כך הוא: ויצא הכהן וראה

ביאורים

פחד רבונו ימצא אחר כך שיעשה בשמחה את מצוות התורה. ועל זה נאמר (דברים י, ב) מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה^[ח].

הערות והשוואות

[ה] עיין בשערי תשובה לרבינו יונה שער ראשון (אות טו). [ו] עוד דיבר רבינו בשבחי ההתבודדות לעיל בפרשת תרומה (כדיבור הראשון), עיי"ש. ובפרשת שמות (ד"ה ומשה היה) כתב "שהעיקר כל העבודות הוא להבין ולהשכיל שיש אלהים המושל ומשגיח בדרכי הפרטיות ומנהיג את כל העולמות ולית אתר פנוי מיניה. אמנם צריך לזה יגיעות גדולות להשיג זה באמת לאמיתו, וצריך להתבודד ולדקדק היטב בכל עניניו ולהשגיח על עצמו בכל תנועה ותנועה, וגם שיהא לבו כוער כאש להבה בהתלהבות והשתוקקות להבורא יתברך-שמו, אזי יוכל לבוא לזה לידע מאלהותו יתברך באמת לאמיתו". [נדע כי בגוף ענין ההתבודדות בחינות בחינות יש, ותמצאם מפוזרים בדברי רבינו בכמה מקומות, ומהם בפרשת משפטים (ד"ה ועבדתם) ובפרשת קדושים (כדיבור הראשון) ובפרשת מטות (כדיבור האחרון) ובפרשת שופטים (ד"ה או יאמר והיה) ובפרשת כי תצא (ד"ה כי יקרא). וראה גם לעיל (בהערה ג). ואכמ"ל]. [ז] ועיין זוה"ק פרשת ויקרא (דף ח ע"א). [ח] כעין בחינה זו כתב רבינו גם לקמן ברמזי קהלת (ד"ה מה), וז"ל בבארו "מאמר חז"ל (ברכות דף ל ע"ב, ילקו"ש משלי רמו חתק) על הכתוב בכל עֶצֶב יהיה מוֹתֵר וגו' (משלי יד, כג), וכיבאר הדבר, כי באמת אין מותר לאדם בעולמו כי אם אשר כל ימי חלדו יכיר וידע ידעה נכונה אשר עדיין לא יצא ידי חובתו, ויתעצב אל לבו על מיעוט השתדלותו בעבודת בוראו. הגם כי העובד ה' צריך שיהיה לו לב שמה, עם כל זאת ראוי אשר אופן שמחתו תהיה מתוך אשר נפשו תראה ולבבו יבין לאשורו כי עוד לא עשה גם מעט מחובתו בעבודת השם ויכיר עוותתו הכרה גדולה, אחר זה יוכל לתת שמחה בלבו אשר נחזו ה' בדרך האמת להכיר ערך עצמו, ושמחה זו היא מתוך הכנעה רבה". ועיי"ש עוד. [ט] וכך ביאר רבינו לקמן בפרשת נצבים (ד"ה והיה) את "מאמר הכתוב בכל עֶצֶב יהיה מוֹתֵר", וז"ל: "כי הנה בדרכי התשובה מצאנו וראינו כיתות בני אדם אשר יחשבו כי התשובה הוא לענות נפש, ולכן יתענו ויסגפו עצמן בסיגופים, ובעת סיגופיהם יתנו שמחה בלבם בהשבם שעל ידי זה יעלו במעלות ומדריגות ויקנו שלימות, ועל אופן זה תסובב תשובתם. ואנשים כאלה סופם שלא יעלו בידם מאומה וישארו בהתגברות המרה שחורה רח"ל. אמנם התשובה העיקרית ואורת הישר הוא על פי מה שיוצא לנו מספר הזוהר הקדוש (פרשת ויקרא דף ח ע"א וע"ב) שהקשה על פסוק עבדו את ה' בשמחה (תהלים ק, ב) שאין אפשר לאדם לעבוד ה' בשמחה, והלא אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), ואדם השב צריך להתאונן על חטאיו ולהיות נעצב עליהם על הכעיסו את בוראו, ואיך תוכל להיות עבודתו בשמחה. אמנם ביאור הדברים הענין הוא, כי בתחילת עלות על לב האדם לעשות תשובה על גודל עוותתו ויתחרט על מעלו אשר מעל או אין מקום לשמוח, כי יתעצב על אשר חטא והעוה. אמנם אחר עצבון הזה שישפון כמים לבו נוכח פני ה' ויתחרט מעומק הלב על חטאיו ויתמרמר עליהם ויכוף כאגמון ראשו ויתן לבו לשוב עליהם, אז תיכף ומיד יבא לידי שמחה ואהבת השי"ת... וזהו מאמר הכתוב בכל עֶצֶב יהיה מוֹתֵר, שאחר העצבון שיתעצב על חטאיו מעומק הלב - יותר לו שמחה מאהבה וכו'". וראה גם בליקוטי אמרים [לבעל התניא] (פרק כו). [ובחינה נוספת עמוקה בענין עבודת ה' מתוך שמחה והכנת האדם בה כתב רבינו לעיל בפרשת שמות (הנ"ל בהערה ג), וז"ל: "האדם אשר עיניו בשר לו אינו יכול להבחין זאת לאמיתו אם עבודתו הוא מתוך שמחה כראוי או לא, שהגם שצריך לו שעובד מתוך שמחה - יוכל להיות שיש בו קצת עצבות, רק הבחון לבבות הוא היודע האמת אם הוא מתוך שמחה כראוי או לא". [י] אודות מעלת השמחה בעבודת ה' עיין בדברי רבינו לעיל בפרשת שמות (הנ"ל בהערה ג) ובמובא ומצויין שם (בהערה מד).

כי בוודאי ה כתשובה ודאי מדרכי זמת מרירות לבדו יוכל לבו באמת אל קשה על עוונו יגבר ל, אבל זאת רי בהכנעה וי יבוא לו וע מזוה"ק מחה (מפליט ז על עצמו יעדה (תהלים א כך למדנו, מנו, ובעבוד אוזיידא ז"ל, ב (ד"ה ויוסף) ז שאינו יכול ביא הצדיקים "ה יאמר ה'), (בהערה מה). זוה"ק מציינו הרצויה עיין זטבע תכונתו העצבון וצרת ש אותו. והנה בשביל לשון יומים וראשו חדש, וכאשר בעוונו אשר יוכיח הוכחה שתנו (יד, ב).

74 וַיִּחַר אֶפֶס יְהוָה בַּמִּשְׁהָ וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֵן אֲחִיךָ הִלְוִי יָדַעְתִּי כִּי־דָבָר יִדְבָר

דַּתְשִׁלְחָה: יד ותקוף רונזא ריי במשנה ואמר הקא אהרן אחיך קוא גרי קדמי ארי מלקא ימלל

לקט בדיר

רש"י

אבל לפי דרך הבי' נשאר המינה לשון עמיד, אלא שאין פירושו יציאת מזרים אלא הכנסתם לארץ, וזה לא די להיות פשוטו של מקרא, כי הגם שהוא באמת עניונו, אבל נראה כגאון, אם אין אמת עומן לי ממתה זו איני רוצה גם בזה, ועוד מי תלה זו בזה, אפשר שאדם זה ראוי להכניס וזה ראוי להוציאם ממזרים (בא"י): (ט) וידע זאת, מאחר שראה שהגם שאמר לו הקב"ה ולהעלותו אל ארץ טובה וכו' מקום הכנעני וכו', א"כ חלית היציאה ממזרים להכניסם לארץ, ואעפ"כ לא הזכיר לו רמו בשליחות רק יציאת מזרים, מזה הרגיש שאינו ראוי לשליחות גדול כזה, לזה אמר הגם שליחות הקטנה יעשה על ידי אדם הגון היותר מוכשר ממנו

אחרון (ש"ס), דבר אחר ביד אחר שתרכה לשלוח (פד"ט) (ט) שאין* סופי להכניסם לארץ (י) ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה: (יד) ויחר אף. רבי יהושע בן קרח אומר כל חרון אף שצחורה עושה* רוע, וזה לא נאמר בו רוע, ולא מלינו שבה עונש על ידי אחרון חרון, אמר לו רבי יוחי אף בזה נאמר בו רוע, הלא אהרן אחיך הלווי שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן (כ) והכהונה הייתי אומר ללאת ממך, מעתה לא יהיה כן אלא הוא יהיה כהן ואתה הלווי, שנאמר (דברים כ"ג י"ד) ומשה איש האלהים בניו יקראו שמו נוסחאות * אין * נאמר בו.

(בא"י), או אפשר שראה צרה"ק שהוא לא יהיה אז מנהיג ישראל, ומשם שעכ"פ יבא שמה כאחד האדם (רא"ם), או הגם שידע מהגזירה שלא יכנס כלל, משם שיבטל הגזירה בתפלה ומחנונים (ג"א), גם אם נאמר שידע משה האמת שהוא לא יכול לבוא עם כלי יבנה את ציהמ"ק וישליך הקב"ה חמתו על עמים ואזנים, אעפ"כ אין הידיעה מבטלת הבמירה כידוע, ואולי לא יחטאו ישראל (ד"ד), ומה שהוסיף רש"י לומר ולהיות גואלם לעתיד, ודאי שכונתו על אליהו הנביא ז"ל, וכמו דאיתא בפד"ר"א מ', ועל ידו יגאל הקב"ה אותנו בקרוב, אבל יהושע לא היה גואלם (נח"י): (כ) פי' ודאי שהיה עם רועם אלא הכתוב העלימו משום כבוד רבנו משה, והטעם לזה, כי הקב"ה לא ישיגו משיגי הגוף פי' הפעולות והמקצועות אשר ישם בדבר גשמי אינם שייכים צרותני, וכל הפעולות שאנו משיגים בו יתברך הוא רק אשר מגיע למקבלים, כגון, אם אמר הכתוב וה' הנה כל צבור אין פירושו שהגביה את ידו ונמנו בנת ובהכאה על בכורי מזרים, אלא מאחר שמתו הלא הוכו אמר הכתוב שהכאה זו בזה אמת ה' המהווה כל ההוויות ופועל כל הפעולות, וכן הוא כאן, שאין עם אף ולא חרון אף, אלא כשיש רועם בין המקבלים (יפ"ח): (כא) פי' להיות נשאר בקדושת לוי ולא יותן לו קדושה ימירה של כהונה, ויש בזה מדה כנגד מדה, מפני צ' דברים, חדא כי הכהונה שליחות הוא, כהני שלוחי דרחמנא ושלוחי דין ניהו, ומדקירצ בשליחות ניטלה ממנו השליחות, ועוד דכמיב וקדשאו הרי שהכהונה כיבוד הוא, והוא משה חש יותר על כבוד אחיו מכבוד קונו, שהרי אין מסרבין

אור החיים

מניעת הסרת הפגם היא מזלי כי איני ראוי לנס וכו' אומרו צי אדני תלוי כל החסרון והמניעה, ואומרו שלח נח וגו' פי' ציד מי שהוא ראוי לעשות שליחותך לא בשפל כמוני שקבוע צי מומי וזה יגיד על היותי בלתי מוכשר לשליחות נעלה: יד. ויחר אף וגו' במשה. אומר אני שהרושם שעשה חרון אפו הוא שנשאר משה קבוע בו מום כבדות פה ולשון, וכו' אומרו במשה (י"י) פי' צו בגופו ונכון. ודרשת חכמים (ש"ר

ג') שאמרו שהוא אומרו הלא אהרן וגו', אין דברינו מכחיש אותה. ואולי כי שניהם רמז הכתוב ורמזם באומרו ויחר אף שהיה לו לומר ויחר ה' ומאומרו ויחר אף רמז לב' דברים: כ"י דבר ידבר. טעם הכפל לומר אליו דבר עתה ידבר פי' הגם שיהיה כבוד פה ולשון כמותו ידבר (י"י). או ירמז דברינו עלמם שפירשנו בפסוק ויחר אף, והוא אומרו דבר ידבר פירוש אומרו דבר לגופו ואומרו ידבר להסמיך לה חיבת הוא לומר

אור בדיר

רלז) ולא אמר על משה, וגם בכלל מיותר. רלח) ולא יסרב כמו אמה.

הוא ואף הוא ויחזקה ויחרי עמיה ותשוי יו ומימרי יחי עם ואליף יתבון טו וימלל הוא ק

על שצט הלוי חג כשחלק למזריס י סבורי"י שיבא ומשם זכה אהר שבת קל"ט: (טו) העם, וזה יוכי

לוי הוא, אבל לפ עכ"ל: (כב) פי' שאתה הולך אליו שיממח את לראות שלח נח ציד תשלח מלינו תשובה צפכ משום שיכול לדמו להפך, הגם שצנ מכשית: (כה) פ הוא אל העם אינו

כוא יהיה צד

וגם הכה הול ידבר כי שליחותו הגם; וגו' כי הוא ה החליט ממשח דרך אומרים ז' ושמת בלבו זכה נתכוון באומר

רלז) זה יהיה פי שבת אחר שיממח.

הוא וגם הנה הוא יצא לקראתך
 וראך ושמח בלבבו: ^{טו} ודברת אליו
 ושמת את ידך בריים בפיו ואנכי אהיה
 עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את
 אשר תעשון: ^{טז} ודברתהו לך אל-

הוא ואף הא הוא נפק לקראתך
 ויחונך ויחדי בלבבו: ^{טו} ותמלל
 עמיה ותשוי ית פתגמיה בפומיה
 ומימרי יהי עם פומך ועם פומיה
 ואליך יתבון ית די תעבדון:
^{טז} וימלל הוא קך לעמא ויהי הוא

הוא ואף הא הוא נפק לקראתך
 ויחונך ויחדי בלבבו: ^{טו} ותמלל
 עמיה ותשוי ית פתגמיה בפומיה
 ומימרי יהי עם פומך ועם פומיה
 ואליך יתבון ית די תעבדון:
^{טז} וימלל הוא קך לעמא ויהי הוא

לשלוש פד"ה
 היות גואלס
 ור אף רבי
 ור רב עושה*
 וז שצא עונש
 וף בזו נאמר
 עתיד להיות
 לללח ממך,
 ואתה הלוי,
 בניו יקראו

ו"ם), או הגם
 שהוא לא יכול
 בחירה כידוע,
 א זל"ט, וכמו
 היה שם רושם
 המקורות אשר
 גון, אט אמר
 זלח הוכו אמר
 זף, אלא כשיש
 זה מדה כנגד
 ז ניטלה ממנו
 יי אין מסבין

לקט בהיר

רש"י

לגדול, לזה לא יגיעו כיבוד הכהונה, וכמו שמצינו אצל שם בן
 נח שהקדים זרבת אצרהס לזרבת קונו ניחנה כהונמו
 לאצרהס (צל"ד), וכוננו רבינו להביא כל הענין הזה, לתוך
 לשון הכתוב, שלא אמר הלא ידעתי כי אהרן אחיך הלוי
 ידבר, ובאשר הוא שם הם ב' מאמרים ממולקים, ונראה
 שמאמר הראשון צא להודיע שאהרן אחיו לוי הוא, וזה
 פשיטא, ומי לא ידע זאת שאהרן אחיו של משה בן בנו של
 לוי הוא, אצל לפי מדרש זו אחי שפיר (ב"ב), וכן הוא בשמות רבה, וכי מאמר שהוא אחיך לא ידעינן שהוא לוי
 עכ"ל: (כב) פי' הגם שהנה הוא יצא לקראתך הוא לשון הווה, אעפ"כ בהכרח לומר שאינו עתה, שמיצת לקראתך פירושו
 שאמה הולך אליו. והוא צא לקראתך, ודך הכתוב לומר הווה במקום עתיד (מ"ל): (כג) פשוט שלא צא הכתוב לספר
 שימנה את לראות את אחיו אחר כמה שנים, ודאי שצא לומר שהגם שראך בגדולה ושמת (מ"ל), וזו משוזה למשה שאמר
 שלח נח ציד תשלח, שלא רצה לקחת גדולה מפני הקפדת אהרן, אצל לפי הדרוש שם שכוונתו על יהושע ועל אליהו הנביא לא
 מצינו משוזה בפסוק, ולפי"ז רק מבשרו שיצא לקראתו ושמת (נח"י), ועיקר שרריך הקב"ה להודיעו, הלא בעלמנו יראה,
 משום שיכול לדמות למשה שרק לפניו מראה לו אהרן שמתה אצל באמת מקפיד הוא, לזה העיד הקב"ה ושמת "בלבו", או
 להפך, הגם שצפניו לא יהיה ניכר השמחה אמר הכתוב שבאמת יהיה לו שמחה והוא צלצו (אודה"ח): (כד)
 מכשיט: (כה) פי' כמו שמיצת "לך" האמור כאן אצל לשון דיבור אי אפשר לפרשו אליך, שאם הוא אליך אינו אל העם ואם
 הוא אל העם אינו אליך, אלא בהכרח לפרש לנרצך ובשנילך ובמקומך, כמו כן הוא בכל מקום, ורק אצל אמירה כגון ואמר

על שצט כלוי (מחיים ק"ב): הנה הוא יצא לקראתך.
 כשתלך למזרים: ^{טז} וראך ושמח בלבבו. לא כשאתה
 סבור: ^{טז} שיהא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה,
 ומשם זכה אהרן לעדי: ^{טז} החשן הנתון על הלב (פ"ר -
 שנת קל"ט): (טז) ודבר הוא לך. בשנילך ידבר אל
 העם, וזה יוכיח: ^{טז} על כל לך ולי ולו ולכם ולהם

אור החיים

רפואת הדיבור כמו שכתבנו גם הסיר ממנו
 הכהונה ונתנה לאהרן והוא אומרו וגם וגו' ושמת
 צלצו כאן רמז הסרת הכהונה והם דברי רז"ל. עוד
 נחווון להגיד שצחו וענותותו כי מן הראוי היה לו
 להקפיד על היוותו הוא לפה ואחיו הקטן יגדל ממנו
 ואמר כי מלצד שלא יקפיד על הדבר אלא וגם וגו'
 ושמת"י. ובאמלעות דברים אלו יגיד כי הגם
 שהוא עניו"י דבר ידבר והגם שהיה כצד פה וכמו
 שפירשתי שהעוה לא תגרוס הרחקת עשות רלון
 המלך. ואמר ושמת צלצו"י לומר הגם שלא יראך

אור בהיר

רל"ט) זה יהיה פירושו של וא"ו מן מיצת ושמת, אצל מיצת וגם שהקטינו עליו פירושו, חוץ משכחו שדבר ידבר הוא חוץ מזה יש לו
 שנת אחר שימנה. (רמ) והראיה שימנה ולא יקפיד, אף על פי כן לא מפני זה יקרב לשלימותו כמו שאמה עושה. (רמא) מיצת

אין דבריו
 כתוב ורמז
 ה' ומאומרו

דבר עתה
 לשון כמותו
 ישנו בפסוק
 אומרו דבר
 הוא לומר

כִּלְהֵעֲדָה לְפָנַי אֶהְלֵמוּעַד לְעַבְדְּ אֶת־
 עֲבַדְתְּ הַמְשָׁכֵן: ה וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי
 אֶהְלֵמוּעַד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְעַבְדְּ אֶת־עֲבַדְתְּ הַמְשָׁכֵן: ט וְנִתְּתָה
 אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים
 נְתוּנִים הֵמָּה לֹא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 י וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ
 אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהָזַר הַקָּרֵב יוֹמֵת: פ
 ז י וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: יב וְאֲנִי
 הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רַחֵם
 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: יג כִּי לִי

קָדָם מִשְׁכַּן זִמְנָא לְמַפְלַח יֵת
 פְּלִחָן מִשְׁכַּנָּא: ה וַיִּטְרוּן יֵת כָּל
 מֵאֲנֵי מִשְׁכַּן זִמְנָא וְיֵת מִמֶּרֶת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יֵת פְּלִחָן
 מִשְׁכַּנָּא: ט וְתַתַּן יֵת לְוֹאֵי
 לְאַהֲרֹן וּלְבָנָוְהֵי מִסִּירֵין יְהִיבִין
 אֲנֹן לָהּ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: י וְיֵת
 אַהֲרֹן וְיֵת בְּנָוְהֵי תִמְנֵי וַיִּטְרוּן יֵת
 כְּהֻנָּתוֹן וְחֻלּוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַמְרֵי:
 יא וּמִלִּירֵי יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִמְרֵי:
 יב וְאֲנָא הָא קָרְבִית יֵת לְוֹאֵי מְנֵי
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא פְתַח
 וְקָדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹן
 מִשְׁמִשִּׁין קָדְמֵי לְוֹאֵי: יג אֲרִי

דיִי כָּל בּוֹ
 כָּל בּוֹכְרָא
 אֶקְדָּשִׁית
 בְּיִשְׂרָאֵל כָּ
 דיִי יְהוֹן
 עִם מֹשֶׁה בְּ
 טו מְנֵי יֵת בְּ
 לְזַרְעֵתְהוֹן

וכשחטאו בני
 כוכבים וצנ
 ומעלה. מו
 שומר משמר
 למוד הוא
 שנאמר (כז)
 כניסתה צ
 בשבעים נ
 תמלאם חלל
 המנין (חמ)
 ישראל נפדי
 שינו נשחאות י
 אבותינו למצ
 נפש (ג"א),

שפסל כ
 מו. כל
 הבכורות ל
 לוי במקומו
 כמו כן מל
 ישראל פדי

ואלה. לז
 שמתווכים לה
 הבכורים ליתן

רש"י

לקט בדיר

(ח) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין
 ללרכי המקדש חלה שכלוים צאים* תחתיהם
 בשליחותם, לפיכך לוקחים מהם המטערות בשכרין,
 שנאמר (י"ח ל"א) כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם:
 (ט) נתונים המזה לו. (לְקַחְתִּי) (במד"ס): מאת בני
 ישראל. כמו מתוך בני ישראל, כלומר משאר כל
 העדה נבדלו לכך בגזרת המקום והוא נתנם לו,
 שנאמר (ס"ח י"ט) ואתה את כלוים נתונים וגוי:
 (י) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות*
 ואינו לשון מנין: ושמרו את כהונתם. קבלת
 דמים* חריקה והקטרה* ועבודת המסורות
 לכהנים: (יב) ואני הנה לקחתי. ואני מביא
 זכיתי צהן מתוך בני ישראל* שיבוי ישראל שוכרים
 אותם לשירות שלי, על ידי הבכורות זכיתי צהם
 ולקחתים תמורתן, לפי שהיחה העבודה בבכורות

שינוי נשחאות - באו תחתיהם בשליחות. * והקטרה.

כמו שפירש רש"ע ז"ל: (ו) מביא ראה מפ' קרח
 שהלויים לא נחייבו בעבודתם מחמת עונם, וכל איש ישראל
 מחוייב לעבוד בבית המקדש, חלה מחמת שאי אפשר נעשו
 הלויים שלוחם, והראיה שהכתוב מחייב ליתן שכרם: (ז) פי'
 לעזור לו בעבודתו הקדש, ולא לשמשו ולעבוד לו עבודה
 עזמו החול, וזה לשון במד"ר, יכול ישרתוהו בעבודתו שיעשו
 לו מלאכתו ת"ל (פסוק י"ב) ואני הנה לקחתי וגו' לי הלויים,
 להשם הם מסורים לכהנים ולא לעשות מלאכתו עכ"ל
 המדרש, והש"ס הביא פסוק אחר ונעלם ממנו דברי המדרש
 הג"ל: (ח) רצונו לומר תיבת "מאת" זה אינו כמו בשאר
 מקומות כגון מאת כל איש אשר ידבנו, שיהיה משמע
 שהלויים היו ברשות ישראל והם הנותנים, וזה אינו, שלא היו
 ברשות ישראל, והקב"ה הוא הנותן, וכמו שביא ראה מפ'
 צהעלתך, "ואתנה" אני הקב"ה (רא"ם), והאריך רצונו
 לומר כלומר וכו', רצונו לתרץ א"כ שפי' מאת מתוך מיותר
 הוא, ומה יהיה חסר בלא זה, לזה אמר שפירושו שהובדלו

ונבחרו תחתם לכך (סה"ז), עוד יש כוונה צוה, שהגם שאמר שענינו "מתוך" אין פירושו שהיו מעורבים הגופים, חלה היו
 מעורבים במדרגה והובדלו לעלות (קניזל): (ט) וכמו לעיל (א' י') ואתה הפקד את הלויים, וכלן מוכרת ציורת, דלא שייך
 מנין בני אדם (ג"א): (י) ודוקא מקבלה ואילך, שלא שייך שמירה בשמיטה, שכשרה צור ובטמא (מ"ל): (יא) דייק
 יחור המאמר, חלה כבר אמר הכתוב שלקח הלויים ונתנם לשירות הכהנים, ויותר קשה תיבת ואני, חלה תיבת לקחתי בעזמו
 פירושו אני לקחתי, ובפרט צו"ו הקיסור (סה"ז), לזה אמר שהוא כמו קושיא ומירוד, וכאילו אמר ואני שלקחתי הלויים

מסורת המדרש
 שהיו שוערים ומשוררים ערכין יא: והזר הקרב יומת ה"ז עונש ספרי שם. להלן ספרי יב. להלן פ"ג ג"ד.
 ד. ואני הנה לקחתי את הלויים בשמחה וכו' ספרי קרח ק"ז. ל"ש קרח חשנה (כה"ע). ע"ן זוהר ח"ג עה. לפי שהוא אומר ואני הנני מביא את המבול וכו' ע"ן ב"ד לא. יב.

מְלֹאכְתוֹ שֶׁהָיוּ שׁוֹעֲרִים וּמְשׁוֹרְרִים וְשׁוֹמְרֵינִי כָּל כָּלִי אֶהְלֵמוּעַד וְנוֹשְׂאֵינִי אוֹתָם וְטוֹעֲנִים אוֹתָם (שם ג, י) וְאֵת אֶהְרֵן וְאֵת בְּנָיו תִּפְקַד וְגו' כְּשֵׁם שֶׁנִּצְטַוו הַלְוִיִּם כִּן נִצְטַוו הַכֹּהֲנִים עַל עֲבוֹדָתָם וְכֻלָּם עַל יְדֵי מֹשֶׁה (שם שם, שם) וְהַזֵּר הַקָּרֵב יוֹמַת הָרִי זֶה עֲנֵשׁ.

76. ד. (ג, יא"ב) וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי וְגו' וְאֲנִי בְּשִׂמְחָה הִנֵּה בְּרִצּוֹן דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמְעָאל אָמְרוּ לוֹ תִלְמִידָיו רַבִּינוּ לְפִי שֶׁהוּא אֹמֵר (בראשית ו, יז) וְאֲנִי הֲנֵנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם שׁוֹמֵעַ אֲנִי

לעשות מלאכתו — של כהן, שעליו לעשותה בעצמו, לא מלאכת קודש שבמקדש עצמו וכל שכן שלא מלאכתו שבביתו ושדוהו, אלא, שהיו — הלוויים במקדש — שוערים — פותחים ונועלים השערים בבוקר ובערב, ומשוררים — כפה ובכלי שיר, על הקרבן העולה על המזבח, ושומרין כל כלי אהל-מועד — בחנות המשכן, ונושאינ אותם — בדרך — וטוענים — ומרימים — אותם — לשאתם, במסעות, כנאמני ביתו של הקב"ה, כאמר, אבל עבודת כהונה היא על הכהנים בלבד, וכאשר הקב"ה כאן אומר למשה: "ואת אהרן ואת בניו תפקוד ושמו את משמרת כהונתם", כלומר, כשם שנצטוו הלוויים — על עבודתם וזר לא יקרב — כן נצטוו הכהנים על עבודתם — ולוי לא יקרב, וכולם — מופקדים על עבודתם — על ידי משה, שהקב"ה מדבר אליו כאן בפרשה זו כמפקד ומצוה את כולם על הכל. ועל אלה הכתוב גומר ומצוה כאן: "וזהר הקרב יומת" הרי זה — בא לפרש מה — עונש — מוטל על הזר הקרב, אחרי שכבר זוהר הכתוב על הזר שלא יבא ליקרב, ואמר על הלוויים (במדבר יח, ד): "ושמרו את משמרת אהל מועד לכל עבודת האהל, וזר לא יקרב אליכם" (עפ"י ספרי קרח, קטז). והרי זוהי נאמנותם וזוהי קרבתם וחיבתם של הלוויים לפני הקב"ה בעבודת משכן קדשו.

ד. "וידבר ה' אל משה לאמר, ואני הנה לקחתי את הלוויים מתוך בני ישראל", אינו מתחיל מיד לומר "לקחתי" אלא מאריך ומקדים לומר גם "ואני" וגם "הנה" ולא אומר "אני" אלא "ואני" כאשר שנינו (בספרי קרח, ק"ז. עיי"ש): "ואני" — דרוש משמעותו כלשון — "בשמחה" — עושה אני כן, מעצמי ובכל עצמותי ושלא בהכרח כי שמחה היא לי כן, וכלשון (תהלים יג, ו): "ואני בחסדך בטחתי, יגל לבי בישועתך, אשירה לה'", וכן (חבקוק ג, יח): "ואני בה' אעלוזה, אנילה באלהי ישעיי", וכל דומיהם (ר"ז"ו): "הנה" — דרוש משמעותו כלשון — "ברצון" — אני עושה כן, בהנאה, כאומר "הנה" מלשון "הנאה" (ראה ב"ר ג, ג), שאילו היה אמר כאן רק "ואני" או רק "הנה" היה הדבר כפשוטו ומשאמורים שניהם, "ואני הנה", וכן במקום שהוא אומר "ואני הנני" (עי ספרי שם), שניהם, הרי המשמעות "ברצון ובשמחה", דברי רבי ישמעאל, אמרו לו תלמידיו: רבינו, לפי — כן, הרי זה — שהוא אומר: "ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים", כך אמר הקב"ה בהביאו את המבול לעולם (ראה ב"ר לא, יב), הכי גם שם —

ושרתו
 ננאמני
 מדבר ג.
 י אהל
 נושאין
 לאהרן
 תלמוד
 (שם יח)
 לעשות
 בעבודתו
 — מהם
 בשמירתם
 על עושי
 ז הכתוב
 קרב ביתי
 וניו בארץ
 וז ולשמור
 ד ומונה:
 אמרו את
 הלוים —
 צד ישראל
 י — של
 נאמנותם
 ז לכהנים,
 מס בלבד,
 ח המה לו
 ק כדי —
 שעבודות
 ו תקראינה
 וז ניתנות
 ית הקב"ה
 רחס מבני
 רא כמאמר
 ה: נתונים
 לה, ולא

מסורת המדרש

יש שמחה לפני הקב"ה כשיאבדו מכעיסו ראה סנהדרין ק"ג: פד"א יט. עיני ברכות ט: (דוד ל"א הללויה עד שראה במפלגת של רשעים) מגילה י: ויק"ר ה. ו. שו"ט קד. וראך ושמת בלבו ראה שמו"ר ג. ו. וב"ש.

יש שמחה לפני המקום אמר להם יש שמחה לפני המקום כשיאבדו מכעיסו וכן הוא אומר (משלי יא. י) 'בטוב צדיקים תעליץ קרנה וגו'' ואומר (תהלים ג. ח"ט) 'שני רשעים שפרת' לה' הישועה וגו'' ואומר (שם י. טז) 'ה' מלך עולם ועד אבדו וגו'' ואומר (שם קד. לה) 'יתמו חטאים וגו'' ואומר (משלי שם, שם) 'ובאבוד רשעים רנה'.

רבי נתן אומר 'ואני מוסיף אני על חבתן הנה' בשמחה וכן הוא אומר (שמות ד. יד) 'וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמת בלבו'.

ורבנן אמרי כל מקום שנאמר בו 'ואני' פכ"כ

שומע אני — כי — יש שמחה לפני המקום — לעשות משפט קשה זה בעולמו? אמר להם: יש שמחה לפני המקום כשיאבדו מכעיסו — "מן העולם" (ספרי שם), שכאשר רשע אבד מן העולם, טובה באה לעולם" (סנהדרין ק"ג:). וכן הוא אומר: "בטוב צדיקים תעליץ קריה, ובאבוד רשעים רנה" — כשטוב לצדיקים ישמחו כל בני עידם בטובם, שהם מטיבים לבריות, ובאבוד רשעים רנה בעיר, שבאה רווחה מצרות שהצרו אלה לבריות, וכאשר דוד מתפלל להקב"ה על הדבר הזה — ואומר: "קומה ה' הושעני, אלהי, כי הכית את כל אויבי לחי, שיני רשעים שברת, לה' הישועה על עמך ברכתך סלה", כי רק לה' הכוח להושיע בכך, וזו ברכה וטובה לעם ה', הנדרף ונרמס מרשעים אלה, שיאבדו מהעולם ותבוא הרווחה, וגם כבוד לה' הוא אבדנם של אלה, המורדים בו, כאשר דוד מתפלל (ראה אסתר ז. יג.) — ואומר: "ה' מלך עולם ועד, אבדו גוים מארצו" — מלכות ה' בעולמו מתגלית לעולם ועד כאשר רשעי הגוים אובדים מעולמו, וכן דוד מהלל (ראה ברכות ט. ט.) לה' — ואומר: "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם, ברכי נפשי את ה' הללויה", שמשחזה דוד את אבוד הרשעים מן העולם, לעתיד לבוא, אמר "הלל" לה', וזהו אשר שלמה מרנן — ואומר — בכתוב הנדרש למעלה: "ובאבוד רשעים רנה", יש לרנן בשירה והלל על אבדן רשעים מן העולם, כי שמחה היא לה' ולכל צדיק נדרף, באבדנם, ולכן הקב"ה אומר במבול: "ואני הנני", ברצון ובשמחה.

ועל שלא אמר כאן הקב"ה, בלויים, "אני" אלא "ואני" — בתוספת אות ו', המוסיפה על האמור למעלה מכן, וכלומר — מוסיף אני — חיבה — על חיבתן — האמורה למעלה מכן, זו חיבתם לפני שלקחתי אותם לעבוד את עבודת משכני, כאשר נמצאו נאמנים לפני מעת שחטאו ישראל בעגל, עוד חיבה אני מוסיף להם שלוקח אני אותם שיהיו הם לי תחת הבכורים, שהם שלי בכורים עצמם; והרי — "הנה" — האמור כאן, משמעו — "בשמחה — אני עושה כן", וכן — אתה מוצא "הנה" לשון עשיה בשמחה, שהקב"ה — הוא אומר — למשה על אהרן: "וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמת בלבו", הרי "הנה" במעשה שמתוך שמחת לב.

הקדוש ברוך הוא וכן ית' דבר עליך רעה ה. (ג. יב) 'פתח בתחלה היתה העבוד לויים על שלא טעו

(שם, יג) 'כי לי פ' רסא: ח"ב לו: מר: נא. קמט. רכו: ג. א (שכל דבר ודבר) ובניש. ע"ע ה. בתחלה היתה העבודה בבכורות שלא טעו הלויים בעגל זכו בעב

ורבנן אמרי — על ה מוצא בכתבי הקודש — שנ לוקח לו את הלויים, וכן כע "והאלהים" (שם נה, ד.), על דו לעצמו, בא הכתוב לומר שמי — "שלמעלה" (שמו"ר יב, א מיימינים ואלו משמאילים) עיי כביכול, בפמליא של מעלה" (נ שבכולן — הוא המקרא הז השקר שלו הסיתוהו לצאת לנ למלחמה זו יפול, אמר לו: " שהזכיר למעלה "נתן ה'" לא שאמר לו: "ראיתי את ה' יושו למעלה!! ... ומה הוא "מימינו ו נקראו "משמאלו" (רש"י שם), רעה, והרי מכאן שכל "וה", ודין ונטל השירות מן הבכורי משפטו בעולמו.

ה. "לקחתי את הלויים מו בתחילה, "עד שלא הוקם המ בכורות — שבישראל, הם — ישראל, ובכוריהם עמהם העבודה מן הבכורים שבישרא תחתיהם — לעבודת המש

"כי לי כל בכור, ביום לי יהיו, אני ה'", קדושת הבכו

וּמְהַלֵּל מְאֹד וְגוֹרָא הוּא עַל-כָּל-אֱלֹהִים:
 כּוֹפֵי כָּל-אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְהִי
 שָׁמַיִם עָשָׂה: אִזּוֹ הוּד וְהָדָר לְפָנָיו עֵז וְחֵדוּהָ
 בְּמִקְמוֹ: כִּי הָבּוּ לַיהוָה מְשֻׁפְחוֹת עַמִּים הָבּוּ
 לַיהוָה כְּבוֹד וְעֵז: כִּי הָבּוּ לַיהוָה כְּבוֹד
 שְׁמוֹ שָׂאוּ מִגָּחָה וּבָאוּ לְפָנָיו הַשְּׁתַחֲוִי
 לַיהוָה בְּהַדְרַת-קֹדֶשׁ: לְחִילוֹ מִלְּפָנָיו כָּל-

דַּרְבֵּי יְיָ וּכְשֻׁפַח לְחֵדָּה
 וְדַחֵל הוּא עַל כְּלֵהוֹן
 מִלְּאֲכִיָּא: כּוֹ מִמּוֹל דְּכֵלֵהוֹן
 מְעוֹת עִמְמִיָּא דְחֵלָן
 דְּלִית בְּהוֹן צְרוּךְ וַיְיָ
 שְׁמִיָּא עֲבָד: כּוֹ וַיְיָ
 וְשִׁבְחָהוּרָא קְדָמוּי תְּקַפָּא
 וְדִיצוֹתָא בְּאַתְרֵיהּ: כִּי הָבּוּ
 קְדָם יְיָ גְּנִיסַת דְּעִמְמִיָּא
 הָבּוּ קְדָם יְיָ אִיקְרָא
 וְתוֹקְפָא: כִּי הָבּוּ קְדָם יְיָ

אִיקְרָ שְׁמִיָּה טוֹלוֹ תְּקוּבָתָא וְעוֹלוֹ קְדָמוּהִי סְגוּדוֹ קְדָם יְיָ בְּשִׁבְחָהוּרֵי קוּדְשָׁא: לְאֹדְעוּעוֹ מִן

רש"י

כמת מוטלים, נמקוס שמימין אומס סס מונמס,
 לפי שאלהינו הוא אלהים אמת: (כח) הבו לה'
 משפחות עמים. ומה יתנו לו, מפרש כבוד ועוז:
 (כט) הבו לה' כבוד שמו. שמו אלני והוא ארון
 לכל, וזהו הבו לה' כבוד שמו, כי כשמו כן שהלמו:
 השתחוו לה' בהדרת קודש. כי כן אמרו
 (פסוק טו) הוד והדר לפניו: (ל) חילו מלפניו כל

העמים נפלאותיו. שעשה עם הארון: (כו) כי כל
 אלהי העמים אילים. תהו, מעשה ידי אדם,
 ודומתו ננוצח חזקוק (נ יח) מה העיל פסל כי
 פסלו יצרו וגו', עד לעשות אלילים אלמים: וד'
 שמים עשה. זאלילים כמיז (סס) לעשות, אצל
 הקנ"ה עושה שמים וארץ וכל זכאס: (כו) הוד
 והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. אצל האלילים

מצודת דוד

מצודת ציון

(כו) עז כל אלהים. הם שרי מעלה של העובדי
 כוכבים: (כו) אילים. היא מילה מורכבת מאל ולא,
 ורוצה לומר דבר שאין בו ממש, וכן רועי האליל (וכריה יא יז):
 (כו) הוד והדר. יסוד ההוד וההדר המה לפניו: (כח) הבו לה'.
 וחוזר ומפרש הכבוד והעוז הבו לו, רוצה לומר
 אמרו שהכבוד והעוז המה לו ובידו, וכן נתנו לדוד רבבות (ש"א יח ט):
 (כט) כבוד שמו. הכבוד הראוי לשמו:
 בהדרת. באוהל הארון המהודר בקדושה: (ל) כל הארץ. יושבי הארץ:

הם שרי מעלה של העובדי
 כוכבים: (כו) אילים. היא מילה מורכבת מאל ולא,
 ורוצה לומר דבר שאין בו ממש, וכן רועי האליל (וכריה יא יז):
 (כו) הוד והדר. יסוד ההוד וההדר המה לפניו: (כח) הבו לה'.
 וחוזר ומפרש הכבוד והעוז הבו לו, רוצה לומר
 אמרו שהכבוד והעוז המה לו ובידו, וכן נתנו לדוד רבבות (ש"א יח ט):
 (כט) כבוד שמו. הכבוד הראוי לשמו:
 בהדרת. באוהל הארון המהודר בקדושה: (ל) כל הארץ. יושבי הארץ:

רד"ק

ונשאוהו בראותם נפלאותיו: (כו) הוד והדר לפניו עוז
 וחדוה במקומו. לפי שהיתה יללה ובכיה בפלשתים
 כל ימי שבת הארון בשדה פלשתים (שם ה ז):
 (כח) הבו לה' משפחות עמים. כי כל העמים
 הרואים והשומעים זה יתנו הכבוד וההוד, וכן טעם
 כל הפסוקים, והמזמור הזה אף על פי שנאמר על
 ענין הארון, ענינו גם כן על העתיד על הגלות הזה
 כשיראה השם נפלאותיו, כשירציאנו מהגלות ויקבצנו
 יראה נפלאותיו לנו עד אשר כל הגוים יתנו לו
 הכבוד והעוז, כמו שאמר והיה ה' למלך על כל
 הארץ, כמו שאמר הנה ויאמרו בגוים ה' מלך, וכן

אף יום ישועתו. כמו יום ביומו (פסוק לו), כלומר
 כל יום בשרו ישועתו, כי תמיד הוא מושיע אתכם
 מיד אויביכם, ואמר זה על ישועת הארון כי על
 כרחם השיבו אותו פלשתים, והו ספרו בגוים את
 כבודו, כי כבוד גדול היה דבר הארון, ובאותו
 הדבר היה להם לגוים להכיר: (כו) כי כל אלהי
 העמים אילים זה שמים עשה. כי אף עובדי צבא
 השמים עבודתם הכל, כי הוא עשה השמים וצבאם
 והארץ והים וכל אשר בהם, ואין ראוי לעבוד את
 העבדים אלא האדון. והנה דגון אלהיהם נפל לפני
 הארון ונכרת והוא נשאר בכבודו (ש"א ה ג), וכבודוהו

מדרשי חז"ל

(כו) עוז וחדוה במקומו. והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר: הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. הא
 מלגאו הא מלבר. (תגינה ה:).

קדמוהו כל יתבי ארעא
 פלם אתקון ארעא דלא
 תודעו: לא יחדון אנגלי
 מרומא ויבועון יתבי
 ארעא ויימרון בעמיא יי
 מלך: לב יכלי ימא
 וכלאיה יבועון אילני
 תקלא וכל עשפא די
 ביה: לג הא כבין ירננו
 אילני חורשא מן קדם יי

הארץ אף תכון תבא כל
 וס כשרואה שדואגים ויראים מ
 עליהם יותר אימה, והס דואגני
 ימרינ כל נתיסה. ומדת הקצ"ו
 כשהעולם יראים ממנו אז תכו
 טהוא עושה נקמה מלסטים ו
 והארץ מתקיימת ואינה מתמוטט
 כל-הארץ, אך אל תדאגו כי ל
 אס לתקן העולם ליצבו. אצל כס
 ממנו ומוטואיס, אז יהפכס ויאז
 השמים ותגל הארץ ויאמר
 כשצטר וסס (מתגלל) מולך ו
 יודעים אס יש שטף צדינו, אצ
 ישמחו השמים ותגל הארץ, ו
 עמה מלך ה' שהחזיר לנו את
 הים ומצואו. כל צריות שציס
 כי עשה ה' (ישעיה מד כג), ע
 הארון, ושלט מלאכי חבלה לעשו
 (לד) הודו לה' כי טוב כי

מצודת ציון

תמוט. מלשון נטיה: (לא) ותגל. ענ
 מלשון רעם ורעש: יעלוי. ענין שמו
 כי זסשר"ץ מתח
 עת יבוא תגלה מלכותו וישמחו צ
 חבריות הממלאים אותו: (לג) עצ
 הרננה תהיה מלפני ה', כאשר יבו

אמר ירעם הים ומלואו יעלץ
 בקבוץ גליות ההרים והגבעות

רק ביטוי רגשי לתודעת האדם הנמצא לפני ה', ונוכחות זו היא המפקיעה אבלות לגמרי. אבלות ועמידה לפני ה' מהווים תרתי דסתרי. אין שמחה אלא לפני ה', כדכתיב (ויקרא כג, מ), "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", ובכל מקום שאתה מוצא שמחה ישנה עמידה לפני ה'. הדוחה של אבלות, אם כן, הוא ההווייה לפני ה' ולפיכך כה"ג בכל השנה וישראל ברגל שווים. וכשאנו רואים שכה"ג נוהג בצרעתו, אנו רואים כי צרעת שאני מאבלות ומפקיעה מעלת כה"ג כעומד לפני ה', וממילא גם ברגל, בשאר אדם, צרעת מפקיעה את חלות לפני ה', ונוהג צרעתו.

אם כן, ניחא גם דברי תלמידו של רבינו יחיאל מפריש, שכתב כי מצורע אינו יכול לקיים מצות שמחה משום שאינו יכול להכנס אל המחנה. הפקעת אבלות תלויה בנוכחות האדם לפני ה' וכל מהות שמחת הרגל היא התדבקות האדם בשכינה וכמו שביארנו לעיל. לפיכך מנוודה ומצורע מופקעים. עצם העובדה של שילוח מצורע חוץ לשלש מחנות וקיום, "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" והתבדלות המנודה מקהל הגולה - כי זהו חלות נידוי כדכתיב בקרא, "וכל אשר לא יבא וגו' יבדל מקהל הגולה" - חוצצת בינם לבין השכינה ומפקיעה עמידתם לפני ה' ברגל. ממילא, אינם יכולים לקיים מצות שמחה גם אם לא ינהגו נידוים ברגל, שהלא בכל אופן, לא יותר להם להיכנס לג' מחנות¹², ולפיכך אין כאן מפקיע ניהוג צרעת ונידוי. ועיין בדברי השיטה לתלמיד רבינו יחיאל מפריש (מו"ק יד, ב, עמ' יד מדפי הספר), שנתקשה להסביר למה נידוי נוהג ברגל אף על פי שאבלות אינה נוהגת, בעוד שאבלות לכאורה חמורה מנידוי, ותידין: "ואע"ג דאשכחנא מילי טובא לקמן בשמעתין דנהיגי באבל ולא נהגי חומריו במנודה כגון איסור תלמוד תורה ועשיית מלאכה וקריעת בגדים מ"מ אשכחנא נמי מידי דחמיר במנודה טפי מבאבל כגון לישב בארבע אמותיו". ולכאורה צ"ע מהי זיקת איסור ישיבה בד' אמותיו לניהוג נידוי ברגל. ברם לפי מה שכתבנו ניחא; באיסור זה מתבטאת ההתבדלות מקהל הגולה וממילא אינו עומד לפני ה' ומופקע משמחה.

ועוד יותר נראה, כי הלא הדוחה של שמחה הוא מצוה דרבים. ונראה דפירוש מצות רבים הוא שיש בה קיום רבים (לאפוקי חיוב רבים; וכי במה חמור כח המצוה אם הרבה אנשים נתחייבו בה) - כלומר, שמחת יו"ט מתקיימת בכך שאדם שמח בעצמו וגם משמח אחרים, וכדאשכחן שחייב לשמח את בני ביתו, כמבואר בדברי אב"י בסוגיא בראש השנה (ו, ב), "אשה בעלה משמחה", וגם לשמח הלוי והעניים והאומללים, וכדכתיב בקרא, "ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך

12 עיין ברש"י, מו"ק יד, ב, שפירש שניהוג צרעת ברגל הנידון בסוגיא הוא, "שלא יבא אל תוך המחנה ולא יגלה". ומשמע שאם אינו נוהג, יכול להיכנס לג' מחנות. אך הרמב"ם (פ"י הל' טומאת צרעת ה"ו) הביא דין רגל לגבי פריעה ופרימה ושאלת שלום, ולדבריו ניתן להבין שגם לו לא היה נוהג צרעתו ברגל היה איסור בג' מחנות; וכך סובר תלמיד רבינו יחיאל.

- קצד -

ואמתך והלוי ה'
הי"ח שכתב:
העניים האומל
ואינו מאכיל ונ
נמצא, דשמחר
המשולחים הו
שמחה, שהיא
לבא אל המח
המה ממצות י
בהמשך ה
לפני ה' יכולה
נידוי לשמים ש
למנודה. אמאי
למקום. ועיין ב
ויושבין כמנודין
ישראל בצרה,
וסילוק שכינה,
"דלמא מנודה
התרחקות היב
לאור דבר
במו"ק על שני
איבעיית הגמר
מצורע מופקע
הרמב"ם, שפ
הסוגיא קובעח
כעומד לפני ה'
ועמידה לפני ה'
גם בו מבוסס
נוכחות לפני ה'
ה', כי זוהי ה'
לפני ה'. יתירו
יותר. לפיכך כ

שעוריה לזכר אבא מרי ז"ל
מיון ל ששה הלוי סולוביצ'יק זצ"ל
מאת בני ישראל סולוביצ'יק זצ"ל
מקד

ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשערך". ועיין ברמב"ם פ"ו מהל' יו"ט הי"ח שכתב: „וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו" 13. נמצא, דשמחת אחרים מעכבת בקיום מצות שמחת יו"ט. על כן מנודה ומצורע המשולחים חוץ לשלש מחנות ומובדלים מכלל ישראל, אינם יכולים לקיים מצות שמחה, שהיא מצות רבים. וזה שדייק תלמידו של רבינו יחיאל וכתב: „ואסור לבא אל המחנה ולשמח עם האחרים". לפיכך נוהגים גם ברגל, דהרי מופקעים המה ממצות שמחה. 1

בהמשך הדברים ולקראת סיום, ברצוני להוסיף, כי השוואת שמחה עם עמידה לפני ה' יכולה ליהפך להשוואה אחרת: אבלות=התרחקות מלפני ה', וזוהו באמת נידוי לשמים שהסוגיא (מו"ק טו, ב) דנה עליו. לפיכך אנו מבינים הדמיון שבין אבל למנודה. אמאי נוהג המנודה באבלות? משום שגם אבלות בעצמותה היא נידוי למקום. ועיין בלשון הבדייתא, ביחס לתעניות גשמים (מו"ק טו, א), „והן מתעטפין ויושבין כמנודין ואבלים עד שירחמו עליהם מן השמים". הרי שבזמן שיושבים כל ישראל בצרה, ב"ד נוהגים נידוי, והיינו משום שצרה היא זהה עם הסתר פנים וסילוק שכינה, וזהו נידוי, שצורתו החמורה ביותר היא לשמים, וכלשון אביי שם, „דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר". שמחה זוהי עמידה לפני ה', ואבלות התרחקות הימנו.

לאור דברינו, נראה שגם ניתן לתרץ מה שהקשינו בראשית השיעור מן הסוגיא במו"ק על שיטת הרמב"ם דכהן גדול חייב באבלות. אם נפרש כרבינו יחיאל, כי איבעיית הגמרא (מו"ק יד, ב), „מצורע מהו שינהוג צרעתו ברגל", היתה האם מצורע מופקע מעמידה לפני ה', והיא הסיקה שאמנם כן, הרי ניחא שיטת הרמב"ם, שפסק, כי כה"ג נוהג באבלות. לדעת שאר הראשונים, יש לפרש כי הסוגיא קובעת כי צרעת נוהגת בכה"ג, משום שמפקיעה היא חלות מעלת כה"ג כעומד לפני ה' והתדבקותו בשכינה. אם כן, גם ברגל מבטלת היא שם שמחה ועמידה לפני ה' ונוהגת בו. ההבדל בין אבלות שאינה נוהגת בכה"ג, וצרעת שנוהגת גם בו מבוסס על הסברא, כי חלוקה הראשונה מן השניה. אבלות שמפקיעה נוכחות לפני ה', תלויה בניהוג אבלות. אדם החייב לקיים אבלות, מתרחק מלפני ה', כי זוהי חלותה של אבלות, ברם אין כאן שם אבל המפקיע נוכחות האדם לפני ה'. יתירה מזו, בכלל אין שם אבל קיים בעולם; יש רק ניהוג אבלות ולא יותר. לפיכך כה"ג העומד לפני ה' אינו מתחייב בניהוג אבלות, שהיא התרחקות

13 והשווה רש"י (דברים טו, יא): „ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך וכיו".